ATOMERŐMŰ

Ébresztő

Atomerőművet építeni – kell

Ébred a természet:

Tavasz a Gemencben

Permakultúra: egy életforma nyomában

atom erőmű m v m

A PAKSI ATOMERŐMŰ HAVONTA MEGJELENŐ MAGAZINJA • 2019 • MÁRCIUS

Tartalom | 2019. március

	Köszöntő 3
ÉBREDŐ ENERGIA	Minden mindennel összefügg 4
	Erőművet építeni – kell 8
	Korszakváltó ébredések 10
ÉLEDŐ TERMÉSZET	Permakultúra – Előre gondolkodva 14
	Egy kert sosincs befejezve 18
	Gemenc, a különleges 22
	Édes élet 26
MAGELLÁN	KertÉSSZEL 30
DIÁKSZEM	Irány vegán? 34
	Nyakunkon a tavasz 35
BARANGOLÓ	Természeti kincsek ölén 36
ATOMENERGETIKAI MÚZEUM	Ez így nem mehet tovább! 40
ATOMERŐMŰVET ÉPÍTÜNK	Paks II. is szerepet játszhat az energiarendszer szénmentesítésében 42
TÚL A SZAKMÁN	Először mindig adni kell 44
NYUGDÍJASAINK	Földön, vízen, levegőben 48
RÉGI MOTOROSOK	„Kicsi lány, itt mindenki mindenkit tegez, úgyhogy ne magázz minket!” 50
	Nyugdíjba vonult kollégáink 51
SPORT	Három betű, négy X 52
RETRÓ	Tervek és valóság 56
BABAHÍREK	Babahírek 57
MUNKATÁRSAINK	Gyászközlemények 58
GONDOLATOK	A Végítélet órája – Miről beszélnek a Nobel-díjasok? 59

Impresszum
Kiadja: MVM Paksi Atomerőmű Zrt.
Felelős kiadó: Pekárik Géza vezérigazgató
Főszerkesztő: Torma Dóra; e-mail: atomeromuujsag@npp.hu
Szerkesztőségi munkatárs: Czibuláné Mayer Szilvia
A szerkesztőség tagjai: Enyedi Bernadett, Gyöngyösi Petra, Gyulai János,
Cserenyecz-Lehmann Katalin, Orbán Ottilia, Prancz Zoltán, Susán Janka, Tóth Márton
Szerkesztőség címe: MVM Paksi Atomerőmű Zrt.
Tájékoztató és Látogatóközpont; 7031 Paks, Pf. 71 | Telefon: 75/507-882, telefax: 1/355-7280
Internet: www.atomeromu.hu
Nyomdai előállítás: ATOMIX Kft. Nyomdaüzem | Felelős vezető: Gergely Judit Etel | Példányszám: 35 000
Tördelés: Schubert Miklós, Szabó Szabolcs

Borítókép: Vincze Bálint

Köszöntő

Dr. Kovács Antal
kommunikációs igazgató
Fotó: Bodajki Ákos

Kedves Olvasók!

Ébred a természet, ismét megújul minden, az élet – mint mindig ebben a nagy körforgásban – utat tör magának. A márciusi Atomerőmű magazin számos cikke ezt az ébredést mutatja be: a Gemenci-erdőt ugyanúgy, mint a házak körüli kiskertek avatott ismerőit, a paksi kertbarátokat vagy a közeli permakultúra-egyesületet, amelyet olyan emberek alkotnak, akik az életüket tették fel arra, hogy együtt lélegezzenek, éljenek a természettel, és így mintát mutassanak mindannyiunknak, hogyan is lehetne élhetőbb a Föld.

Az ébresztő azonban talán nem csupán a természetnek szól most, sőt meg is fordíthatjuk, a természet is mondhatja nekünk, az emberi társadalomnak. Az energiaigényünk folyamatosan nő. A MAVIR január végén kiadott tanulmányában azzal számol, hogy 2033-ig az ország összes villamosenergia-felhasználása eléri az 50,9 TWh-t, és 7800 MW bruttó csúcsterhelésre számít, miközben a beépített állandóan rendelkezésre álló kapacitás most 7117 MW. 2033 azért is fontos dátum, mert ebben az időszakban, 2032–2037 között jár le a Paksi Atomerőmű üzemidő-hosszabbítása, azaz ez a kapacitás tovább csökken. A számok egyértelműek: erőművet kell építenünk, mégpedig lehetőleg úgy, hogy azzal a környezetet tovább ne terheljük. A hiányzó óriási mennyiséget klímabarát módon pedig kizárólag az atomenergia tudja biztosítani.

Minden mindennel összefügg

Torma Dóra | Fotó: Juhász Luca, Bodajki Ákos

Múlt és jövő kapcsolódott össze a Paksi Atomerőmű életében 2018-ban. Ez volt az első olyan év, amelyben mind a négy blokk meghaladta az eredetileg tervezett üzemidejét, és üzemidő-hosszabbítással működött, egyúttal ez volt az első olyan is, amelyben lerakták egy új típusú működés alapjait, ami a hátralévő éveket szolgálja majd. Az év eredményeiről, kihívásairól Pekárik Gézával, az MVM Paksi Atomerőmű vezérigazgatójával beszélgettünk.

A tavalyi vállalati eredményeket nézve látszik, hogy termelési szempontból nem zárt rekordévet az erőmű. Hogyan értékelnéd összességében 2018-at?

– A biztonság szempontjából kifejezetten jó évünk volt, gyakorlatilag azt a színvonalat hoztuk, ami elvárható a csapattól. Döntöttünk csúcsokat is: egyrészt a kollektív dózis a négy blokk üzemelése, vagyis 1987 óta tavaly volt a legalacsonyabb, másrészt a WANO munkabaleseti mutató értéke is elképesztően alacsonyra sikerült. A célérték ebben 0,3 (a 200 ezer ledolgozott órára vonatkoztatott munkabalesetek aránya), ez az elmúlt években nagyjából e körül mozgott, idén viszont leesett 0,06-ra. Ez az érték tükrözi a munkabalesetek elkerülése érdekében tett intézkedések hatását, ugyanakkor szerintem egy jó adag szerencse is van ebben.

A termelési eredmények szempontjából a hatodik legjobb évünk volt a tavalyi az erőmű történetében. Ez nem rossz eredmény, de azért árnyalja az a tény, hogy ha a 2010 utáni időszakot nézzük, amikor a blokkok teljesítménynövelése megtörtént, akkor a második legrosszabb évünk volt a tavalyi.

– *Mi ennek az oka?*

– Volt három nagyobb rendkívüli blokkleállás, amelyek miatt összességében több mint harminc blokknapot veszítettünk – ez egy főjavításnyi idő. Ez már önmagában sokat elvett a termelésből, és ehhez kapcsolódott még több, rövidebb ideig tartó leterhelés. Az 1. blokkon például egy szintszabályozó miatt több alkalommal is előfordult ez, de ugyanígy az 1. blokkon – amely a leginkább kivette a részét tavaly a leállásokból – a gerjesztőgép meghibásodásai okoztak több, néhány napos gépleállást. Idén ilyenekre már nem számítunk, főként azért nem, mert az 1. blokk idénre teljesen felújított gerjesztőgépekkel működik, és készülünk az ugyanilyen gerjesztőrendszerrel működő 4. blokki gépegységek felújítására is.

– *A cég pénzügyi eredményeit mindez hogyan befolyásolta?*

– A zsinóráram piaci ára elindult fölfelé, és a hosszú távú előrejelzésekben, a szerződéskötéseknél úgy látszik, ez a tendencia marad az elkövetkező időszakban. Összességében tehát a piaci hatások kiegyenlítették a tavalyi évet, és az üzleti tervünket teljesítettük.

Volt persze a 2018-as évnek számos egyéb momentuma, amely a termelési eredményeken nem lát-

A teljes bruttó villamosenergia-felhasználás forrásmegoszlása 2018

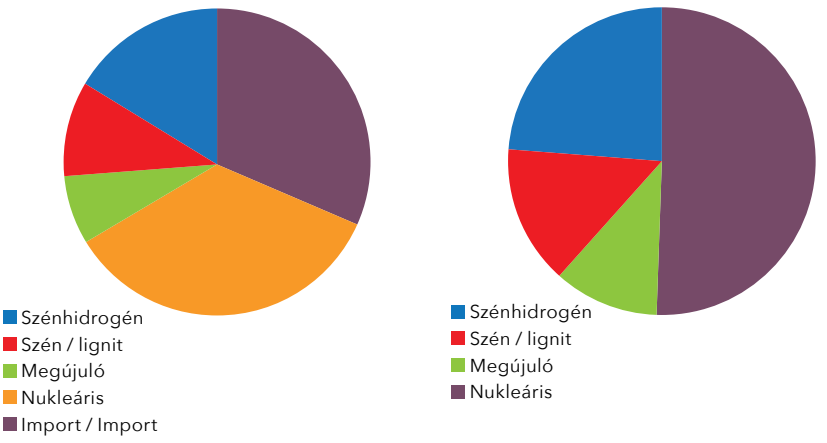

szik, mégis nagy hatású a jövőre nézve is. 2018 volt az első olyan év, amelyben mind a négy blokkunk üzemidő-hosszabbítottan működött, lezárult az időszakos biztonsági felülvizsgálat, amelyet egy jelentésben mutattunk be a hatóságnak. Az ilyen átfogó felülvizsgálatok alkalmával természetesen mindig tárunk fel olyan területeket, amelyeken lehet és kell is javítani, ezeket – a jelentésre adott hatósági reakcióban foglaltakat is figyelembe véve – megtervezzük, és végrehajtjuk az elkövetkező időszakban.

Egyedi kihívás volt tavaly a nyári hosszú hőségperiódus és a rekordalacsony Duna-vízszint az ősz folyamán. Úgy gondolom, hogy sikeresen megküzdöttünk az elemekkel, és levontuk azokat a tanulságokat, amelyek birtokában a következő ilyen időszakra a felkészülésünk hatékonyabb lehet.

Mindemellett elindult a Termelési Alrendszer Működésfejlesztési Projekt (TAMF) is a Sztenderd Nukleáris Működési Modell paksi bevezetését célul kitűzve, amely alapvetően határozza meg a középtávú jövőnket. 2018 volt talán az, amikor ráébredtünk, mekkora is ez a feladat igazán. Ismét bebizonyosodott, hogy mennyire összetett a működésünk, minden mindennel összefügg: ha a folyamatokat az egyik végén meghúzzuk, akkor az a rendszer más pontjain is különböző mértékű elmozdulásokat képes okozni. A termelési alrendszer rengeteg szerkezeti elemből, kapcsolódó egységből áll. Tudtuk az elején is, hogy ez egy nehéz és összetett történet lesz, de ahogy egyre mélyebbre ásunk a valóságunkban, úgy derül ki, hogy milyen részletekbe menően kell átalakítani a

gyakorlatunkat a sztenderd modell megfeleltetése érdekében.

– *Mi az a legnagyobb változás, amire számítotok a TAMF-projekt kapcsán? Mi az, ami a munkában, a szemléletmódban változni fog a végére?*

– Ha erőműves zsargonnal mondhatom, akkor nem a vas változik majd, hanem a vashoz való hozzáállásunk, a vasról hozott ítéletünk módja. Magyarán változik az információgyűjtési és -értékelési rendszerünk és az azt követő döntéshozatali mechanizmus is. Másként fogjuk meghatározni, hogy mit teszünk, és mit nem teszünk. A termelési alrendszer valamennyi fő folyamatához hozzá kell nyúlnunk ahhoz, hogy az a konzisztencia és koherencia, ami a felülvizsgált rendszert jellemzi, és a működéséhez szükséges, meglegyen. Nyilván kompromisszumokat kell kötnünk az elején, mert nem lehet egyszerre, egy időben a folyamat összes elemét változtatni. Az már beigazolódott, hogy az egész alrendszer működtetésének motorja a munkairányítási főfolyamat, ezért ez kapott kiemelt szerepelt már a legelején, a projekt tervezésekor is. Ez a centrális folyamat, amihez illeszteni lehet a többi területet, az üzemeltetést, a berendezés-megbízhatóságot, a konfigurációkezelést és az ellátásilánc-menedzsmentet.

– *Januárban változott az erőmű szervezeti és működési szabályzata, főként a humánterület alakult át jelentősen. Ezt is a TAMF-projekt húzta magával?*

– Igen. Tavaly nyár elején alakult meg az új munkairányítási szervezet mely a formális keretet adja meg a munkairányítás centrumba állításának, tartalommal való feltöltése pedig egy többlépcsős folyamat lesz, amin már dolgozik a Munkairányítási Főosztály. Ősszel aztán – látva, hogy a sztenderd működési modellnek nemcsak termelési alrendszere van, hanem egyéb támogató és felügyeleti rendszerei is – elkezdtük előkészíteni az ezzel kapcsolatos SZMSZ-módosítást. A korábbi

Humán Igazgatóság átvizsgálta ezeket a funkciókat, és új logika mentén csoportosította. Úgy gondolom, hogy ez az irány jó. A legfőbb cél az, hogy ha átállunk erre a működési modellre, javuljon a munka minősége és hatékonysága, és ennek a hatékonyságjavításnak köszönhetően szabaduljon föl erőforrás, amelyet át tudunk irányítani egyéb feladatokra, például az új blokkok építésének támogatására. Alapvető fontosságú, hogy erre a célra érdemi tapasztalattal rendelkező, hadra fogható szakemberek álljanak készen.

2018. évi termelési adatok (MAVIR előzetes adatai alapján)	
MVM PA Zrt. bruttó éves termelése [GWh]	15 733,2
MVM PA Zrt. részarány a a teljes bruttó villamosenergia-felhasználásból [%]**	34,64%
MVM PA Zrt. részarány a bruttó hazai termelésből [%]**	50,64%
Reaktorblokkok	
Paks I. atomerőmű kummulált éves termelt energia	4049,1
Paks II. atomerőmű kummulált éves termelt energia	3890,4
Paks III. atomerőmű kummulált éves termelt energia	3501,9
Paks IV. atomerőmű kummulált éves termelt energia	4291,9

– *Ezek szerint ez a projekt megoldja a humánerőforrás-problémákat?*

– A TAMF önmagában nem, ennyi tapasztalatot nem lehet ilyen „folyamatbűvöléssel" helyettesíteni, 30 év tapasztalathoz sajnos 30 év kell. A humánprobléma határozottan itt van, az elkövetkezendő három évben több mint 350 kollégánk megy nyugdíjba. Volt már ilyen időszakunk egyébként a kétezres években, akkor talán a duplája volt a nyugállományba vonulók száma, és azt azért megéreztük egy kicsit. Szerencsére most az új szabályok lehetővé teszik, hogy nyugdíj folyósítása mellett is fenntartsanak munkaviszonyt a kollégák. Ez egy fontos lehetőség, előnyös mindkét fél, a munkáltató és a munkavállaló számára egyaránt.

– *Paks II.-vel milyen a jelenlegi kapcsolat? Miben működik együtt a két társaság?*

– Gyakorlatilag mindenben különbözünk. Rendszeresek a megbeszélések, és érezhető, hogy a tavaly őszi állami vezetői csúcstalálkozó óta megújulás, új lendület kezdődött, ami ránk is átragadt. Örömmel tapasztalom, hogy a kapcsolat a két cég között intenzívebb lett az elmúlt időszakban. Jómagam gyakorlatilag heti rendszerességgel találkozom Lenkei Pistával, átbeszéljük a legfontosabb dolgokat, na meg néha a kevésbé fontosakat is.

– *Melyik területen a legszorosabb az együttműködés?*

– Több ilyen terület is van, a humánterület az egyik. Most ért véget a Paks II. egyik nyílt pályázata, voltak kollégáink, akik pályáztak oda. Nyilván vizsgálnunk kell, hogy ha elmennek, akkor tudjuk-e őket belátható időn belül pótolni vagy sem. Elsődleges prioritás a meglévő blokkok kiszolgálása, ez nem is kérdés, hiszen az üzemeltetést nem veszélyeztethetjük! Ugyanakkor az is fontos, hogy ha vannak olyan kollégák, akik az új blokkok nyújtotta kihívásokon akarnak dolgozni, akkor azt megtehessék.

– *Lesz olyan, akire a Paksi Atomerőmű azt mondja, hogy nem mehet?*

– Elképzelhető, hogy lesz olyan, akit nagyon nehezen lehet pótolni, vagy esetleg az ottani képzés időpontjáig a pótlása nem megoldható, akkor őt/őket sajnos nem tudjuk elengedni.

A másik lényeges kapcsolódási pontunk most a terület-előkészítés kérdése, amelyet az Atomerőmű Bővítési és Koordinációs Kiemelt Projekt irányít. Az ingatlanrendezés, a leendő blokkok üzemi területének a tisztítása tartoznak ide. Ezen az ágon is folynak egyeztetések, sok szerteágazó feladatot kell elvégeznünk egyidejűleg. A fizikai megvalósításra való felkészülés mellett a feladat finanszírozása is feladja a leckét, most ezen a kérdéskörön is együtt dolgozik egy csapat. A leendő blokkok üzemi területének megtisztítása mellett biztosítanunk kell a beruházás végrehajtásához szükséges közműcsatlakozásokat is: ivóvizet, szennyvizet, villanyt, csapadékvíz-elvezetést, fűtést, segédenergiát, satöbbi. Hatalmas feladat és komoly munka már önmagában ez is.

– *Mi a véleményed arról, amit Mártha Imre volt MVM-vezér vetett fel, hogy üzemelhetne a tervezett 50 éven túl is az atomerőmű?*

– Ez egy nagyon bátor kijelentés volt. A jelenlegi szabályozási környezetben nincs jogi lehetőség a blokkok ismételt üzemidő-hosszabbítására. Ráadásul a Paks II. projekt engedélyeztetése során hazánk deklarálta az Európai Unió felé is, hogy ha megépíthetjük a két új blokkot, akkor nem kívánunk további üzemidőt hosszabbítani a meglévő blokkokon.

A „lesz-e következő üzemidő-hosszabbítás" kérdésben egyébként

szerintem igazán három kérdés rejlik. Az első a „lehet-e" kérdés, melyre tisztán műszaki válasz adandó. Jelenleg úgy éljük az életünket, hogy folyamatosan figyeljük, gyűjtjük azokat a paramétereket, adatokat, amelyek alapján meg lehet határozni, ki lehet számolni az üzemidő-hosszabbítás szempontjából kritikus komponensek élettartam-tartalékát. Ez nyilván annál pontosabb, minél több idő eltelt az üzemidőből, hiszen ekkor valós adatokkal, valós terhelésekkel történik a számítás. Szóval a lényeg: a műszaki jellegű kérdésre a válasz megadható.

A második kérdés az, hogy „akarjuk-e" a második üzemidő-hosszabbítást. Ez már inkább morális kérdés. A mostani blokkok a hatvanas évek tervezési alapját tükrözik, a hetvenes évek technológiai elemei vannak benne, az akkori kor színvonalán készültek, azokkal az anyagminőségekkel, az akkori gyártástechnológiával, kivitelezői megoldásokkal. Jó még ez a gyár, de nagy kérdés, hogy akarjuk-e még 2042–47-ben is üzemben látni ezeket a blokkokat. Mostantól számítva ez még 25 év! Látjuk, hová jut a világ 25 év alatt, forradalmi a fejlődés már most az anyagtudományban, az IT világában, a folyamatirányításban, érkezik a mesterséges intelligencia. A humánerőforrásról nem is beszélve: gyermekeink egy digitális, vezeték nélküli, online világban nőnek fel, olyan mérnökök jönnek ki az egyetemekről, akik nem találkoztak tranzisztorral, tirisztorral és ki tudja még, mivel, más technikai világra képzik őket már ma is az iskolákban. Az alkalmazott technológiákat illetően egyre nagyobb különbség alakul ki a generációk között, mindemellett gyorsan változik maga az ember is. Ezt a jelenséget észre kell venni, és tudatosan fel kell készülni rá! Olyan műszaki megoldásokkal, folyamatirányítási rendszerekkel, új típusú ember-gép kapcsolati megoldásokkal kell majd az ipari létesítményeket felszerelni, amelyek az akkori korban élő embereknek kézenfekvőek. Nekik ráadásul nem lesz nyolc-tíz évük arra, hogy például egy üzemviteli kulcspozícióba betanuljanak, ha pár év alatt ez nem lesz elérhető, akkor tovább nem érdekli őket a dolog…

A harmadik kérdés, hogy „fogunk-e" még egyszer üzemidőt hosszabbítani. Erre a kérdésre a válasz tisztán gazdasági. Attól függ, lesz-e mivel megbízhatóan villamos energiát termelni. Ha nem lesz, akkor kénytelenek leszünk azt használni, amink van. Nyilván senki sem akar a megszokott életszínvonalából engedni, az ipari termelés visszaesése sem elfogadható, ha más nincs, akkor ezekkel a blokkokkal leszünk kénytelenek helytállni. Ez a technológia klímabarát, és ez a jövőben mindennél fontosabb lesz.

Én azt gondolom, hogy a második üzemidő-hosszabbítás kérdéskörére is érvényes az, amit faluhelyen szoktak mondani, hogy „az új ájja a helyit". Biztos vagyok abban, hogy a kornak megfelelő technikai színvonalú, a korszerű követelményeknek megfelelő új blokkokat kell üzembe állítanunk ahhoz, hogy az igényeket kiszolgáljuk.

Erőművet építeni – kell

Hárfás Zsolt | Fotó: Vincze Bálint

A Mavir 2019. január végén publikált elemzése egyértelműen rámutat arra, hogy elsősorban a hazai erőművi kapacitások nagymértékű kiesése, másodsorban pedig a villamosenergia-igények növekedése miatt feltétlenül szükség van új erőművek építésére. A tanulmány azt is egyértelművé teszi, hogy a Paks II. Atomerőmű nélkül lehetetlen lenne Magyarország villamosenergia-ellátását biztosítani.

A közép- és hosszú távú forrásoldali kapacitáselemzésről szóló tanulmány kiemeli, hogy a hazai erőművek beépített bruttó kapacitása 2017. december 31-én 8617 MW volt, amelyből a nagyerőművek 6996 MW, a kiserőművek pedig 1621 MW teljesítőképességet képviseltek. A beépített teljesítőképességből azonban csak 7117 MW volt az állandóan rendelkezésre álló kapacitás.

A tanulmány szerint a 2017. év végi 8617 MW (100%) beépített kapacitás az egyes erőművek várható leállítását figyelembe véve 2033-ra 4535 MW-ra csökkenhet, azaz ezen időtávban közel megfeleződik a hazai kapacitás! Ez is azt jelzi, ellátásbiztonsági, sőt nemzetbiztonsági kérdés, hogy hazánkban megfelelő nagyságú erőművi kapacitások épüljenek. A jelenlegi paksi blokkok 20 évvel meghosszabbított üzemideje 2032–2037 között le fog járni. A 2033-ig szóló elemzés ezt már figyelembe veszi, hiszen ezen időtávig a Paksi Atomerőmű jelenlegi 2000 MW beépített kapacitásából az 1. blokk leállítása miatt 500 MW már ki fog esni. 2037 végéig pedig a másik három blokk is le fog állni, ezért további 1500 MW alaperőművi termelést biztosító kapacitás fog kiesni a hazai villamosenergia-rendszerből.

A hazai fogyasztói igények előrejelzéséről készült tanulmány elemzése azt mutatja, hogy a nettó villamosenergia-fogyasztás növekedésének kiegyenlítettebb üteme a 2018 utáni időszakra 0,6%/év, amely a 2023–2028 között – az alapváltozat szerint, átlagosan – kismértékű növekedést, 1%/év, majd pedig 2028–2033 között 0,9%/értéket jelenthet. 2033-ra pedig már 7800 MW bruttó csúcsterhelés várható. Az összes villamosenergia-felhasználás ugyanezen időtávig – az alapváltozat szerint – elérheti az 50,9 TWh-t. Miközben a hazai fogyasztók a tavalyi évben soha nem látott mennyiségű, bruttó 45,42 TWh villamos energiát fogyasztottak. Emellett pedig az import részaránya és a rendszerterhelési értékek újabb és újabb csúcsokat hoznak.

A tanulmány alapvetően két irányzatot vizsgál: optimista és „erőműhiányos" változatokat. Mindkettő azzal számol, hogy a lignitet felhasználó mátrai erőmű teljes leállásával a szénerőművek gyakorlatilag eltűnnek a magyar forrásoldalról.

Optimista változat

E változat szerint 2033-ig a hazai villamosenergia-rendszer rendelkezésre álló állandó teljesítőképessége akár 14 494 MW is lehet,

ebből a nagyerőművek 9074 MW-ot képviselhetnek majd a jövőben. A szükséges kapacitásokat pedig alapvetően a Paksi Atomerőmű 2-4. blokkja, a Paks II. Atomerőmű két új egysége, valamint gázerőművek biztosíthatják. Mindezek mellett a kiserőművek (például nap, víz, szél, biogáz stb.) 5420 MW kapacitást biztosíthatnak.

Ebben az esetben az éves fogyasztást alapvetően a következő források biztosíthatják: mintegy 60% nukleáris energia, 13,3% gázerőművek, 16,6% megújulók és 10,8% import. A piaci lehetőségek és az alaperőművek kihasználtsága nagyban befolyásolhatják az importszaldó mértékét, hiszen nem lehet kizárni az exportszaldót sem.

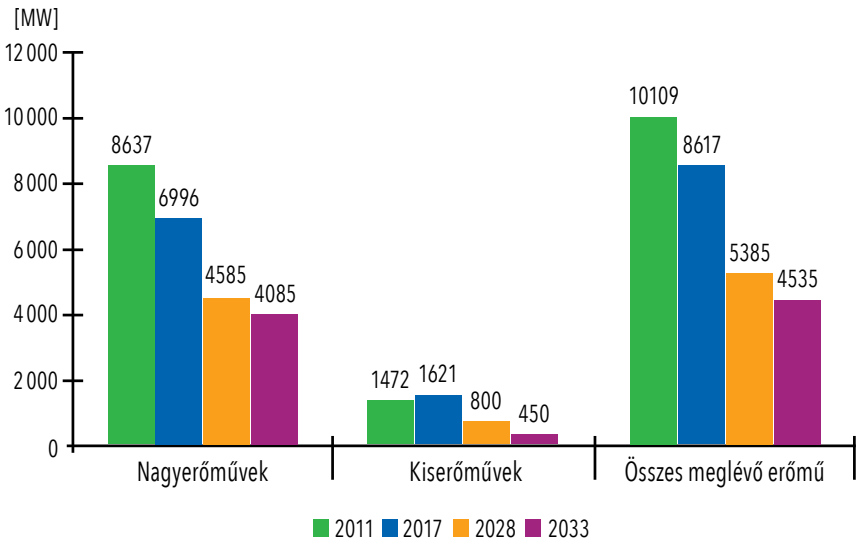

Erőműhiányos változat

A tanulmány részletesen ismertet négy „erőműhiányos" állapotot feltételező A-D forgatókönyvet is. Ezek közül a B verzió a legpesszimistább. Tegyük hozzá, hogy egy erősen hipotetikus változatról van szó, amely szerint 2033-ig nagyerőműves beruházás egyáltalán nem valósul meg Magyarországon, a leállítások mértéke is nagyobb, mint az optimista változatban, valamint az időjárásfüggő megújulós kapacitások is mérsékeltebb ütemben épülnének ki.

Ez a forgatókönyv ellátás- és nemzetbiztonsági szempontból is a legkritikusabb forgatókönyv. Ugyanis, ha Magyarországon nem épülnek meg a szükséges erőművi kapacitások, akkor Európában egyedülálló módon, kritikus szintet érne el a villamosenergia-import részaránya, amely hazánk versenyképességét is veszélyeztetné. Éppen ezért ez a forgatókönyv szigorúan elméleti, „csak papíron" létezik. Itt érdemes ismét megjegyezni, hogy 2034–2037 között a Paksi Atomerőmű 2-4. blokkja is ki fog esni a termelésből!

Súlyos hazai és európai kihívás

A tanulmány kiemelten elemzi a távlati importlehetőségeket is, hiszen a hazai ellátásbiztonság egyre kevésbé vizsgálható a szomszédos országok jövőbeli kapacitáshelyzetétől függetlenül. A jelenlegi hazai helyzettel kapcsolatban egy fontos megállapítást is tesz az anyag: „A magyar erőműrendszer beépített teljesítőképessége jelenleg már nem teszi lehetővé a villamosenergia-igények tisztán hazai forrásból történő biztonságos ellátását". A hazai erőmű-összetétel és a termelési költségek miatt a villamosenergia-ellátásban évek óta nagy szerepet kap az import, amely 2013-tól kezdve az éves bruttó villamosenergia-fogyasztás nagyjából 30%-át biztosította. Számos környező országban kérdéses, hogy a fogyasztói igények változását képes-e követni az erőművek teljesítőképessége, ugyanis az elmaradó erőművi beruházások közép- és hosszú távon kapacitáshiányt vagy esetleg a villamosenergia-import jelentős függőségét okozhatnák. Emellett napjainkban egy másik kihívással is szembesülnek a villamosenergia-rendszerek. A termelés forrásösszetétele átalakulóban van. Egyre több országban a megújuló energiaforrások által termelt villamos energiára alapoznak, azonban ezek hagyományos erőművi kapacitásokat szorítanak ki a villamosenergia-piacról. Az időjárásfüggő megújuló energiaforrások rendelkezésre állása, kapacitásértéke ugyanakkor nagymértékben eltér a hagyományos hő- és atomerőművek értékeitől, amelyeknek tartalékkapacitására továbbra is szükség van. További bizonytalanság figyelhető meg a térség közép- és hosszú távú erőművi teljesítőképességének alakulásával kapcsolatban. Éppen ezért az importforrások távlati rendelkezésre állása nagyon kérdéses.

Korszakváltó ébredések

Prancz Zoltán | Fotó: internet

Tágabb hazánk, Európa története nem szűkölködik fordulatokban. A mindenki számára nyilvánvaló, nagy horderejű történelmi események azonban legtöbbször rejtett, csak kevesek által érzékelt kezdetekből fakadtak fel: szellemi változásokból, a korábbi gondolkodási sémáktól való elmozdulásból, új gondolatok születéséből. Ezeket a szellemi változásokat, ha az idő és a történelem mérlegén építőnek, előrevivőnek bizonyultak, ébredéseknek nevezhetjük. Persze némileg szubjektív, hogy ki milyen történelmi fejleményt tekint jelentősnek, mint ahogy annak megítélése is, hogy az összességében jót vagy rosszat hozott-e. Mindazonáltal aligha vitatható, hogy az európai civilizáció mai arculatának kialakulásában meghatározó volt az a három szellemi áramlat, amelyeket reneszánsznak, reformációnak és felvilágosodásnak nevezünk.

A Nyugatrómai Birodalom romjain megszülető Európa egyben Róma szellemi-politikai örökösévé is vált. Az „örökösödési folyamat" kulcsszereplője az egyház volt, ami a Nagy Konstantin császárhoz kötődő, 313-ban bekövetkezett konstantini fordulat nyomán került az ezt lehetővé tevő pozícióba. A reálpolitikus császár a már omladozó birodalmat összetartó társadalmi kohézió megújulását várta a kereszténységtől. A fordulatot

követően a nemrég még üldözött egyház egyre kiváltságosabb helyzetbe került, olyannyira, hogy hamarosan már a hatalom birtoklásából fakadó kísértésekkel kellett szembenéznie. Az államvallássá tett, az eredeti tanításait a birodalom egyéb vallásainak eszméivel vegyítő hatalmi kereszténység sajátos értelemben ugyan, de valóra váltotta Nagy Konstantin elképzelését. Bár az ókori Rómát nem tudta megmenteni, ám mintegy átmentette azt a bukást követő korszakba, főszerepet játszva egy, a letűnt birodalomhoz hasonlóan sokféle népcsoportot magába foglaló politikai komplexum, Európa létrehozásában. Az új képződményt – amelyet az első pillanattól súlyos belső feszültségek terheltek – a közös vallás, valamint a trón és az oltár szövetsége tartotta össze. Ez utóbbi, azaz az uralkodók és az egyház érdekszövetsége lényegében teljes hatalmat biztosított az alattvalók felett – nemcsak fizikailag, hanem lelkileg is. Az Európa történetében korszakváltást hozó reneszánsz, reformáció és felvilágosodás – bár eszmei tartalmuk több tekintetben gyökeresen eltér – egyaránt e testi-lelki uralom ellenhatásaként bontakozott ki.

A reneszánsz újjászületést, megújulást jelent. A 14. századi, viszonylag szabadabb itáliai kereskedővárosokból kiinduló s idővel egész Európát elérő kulturális mozgalom szellemi impulzusát az antik, főként a görögség körében született eszmények újrafelfedezése, az azokhoz való visszatérés vágya adta. Az elsősorban a művészetekben – képzőművészeti, irodalmi és építészeti alkotásokban – tükröződő, de a tudomány terén is erőteljesen megnyilatkozó régi-új szellemiség az élet igenlését és szeretetét, a szépségre, tudásra, örömökre, harmóniára való nyitottságot fejezte ki, az emberlét súlypontját a „túlvilágról" e világra helyezve át. Magáért beszél a különbség, ha összehasonlítjuk a gótikus festészet többnyire vérszegény, jellegtelen arckifejezésű, síkszerűen ábrázolt (a térbeliséget legfeljebb takarással érzékeltetve megfestett) alakjait a reneszánsz festményeken feltűnő életerős, „emberi" tekintetű, a térbeliséget, a fény-árnyék hatást élethűen ábrázolva megformált hús-vér alakjaival. „Mindennek mértéke az ember…" – a reneszánsz, illetve az annak eszmei tartalmát adó humanizmus valóban mintegy a görög Prótagorasz híres tételét tűzve zászlajára próbált meg függetlenedni a középkori vallási uralomtól.

A reformáció ezzel szemben a pápai egyház „saját pályáján" emelt zászlót: a kereszténység alapelveit kérte rajta számon. Nem ellenségesen lépett fel, hanem – amint a neve is utal rá – megreformálni kívánta az egyházat, azaz újjáalakítani a krisztusi alapokhoz való visszatérés által. Szellemi inspirációját a kereszténység ősforrása, a Biblia jelentette. Kezdetét általában 1517. október 31-étől számítják – Luther Márton ezen a napon szögezte ki vitára hívó 95 tételét a wittenbergi vártemplom kapujára –, noha jóval korábbra nyúló előzményei is voltak, és a wittenbergi eseményektől függetlenül Európa több országában is megindult. A reformátorok a Bibliát – önmeghatározásának megfelelően – isteni kinyilatkoztatásnak kijáró alapossággal tanulmányozták. Felismeréseik meglehetős összhangot mutatnak. Ezek közül az egyik legfontosabb, hogy az ember a Jézus Krisztus váltsághalálában megnyilvánuló kegyelem hitbeli megragadása által válhat erkölcsileg igazzá és nyerhet örök életet, nem pedig érdemként, jó cselekedetek elkövetése által. Továbbá mindenki bizalommal fordulhat közvetlenül Istenhez, nincs szükség egyház vagy szen-

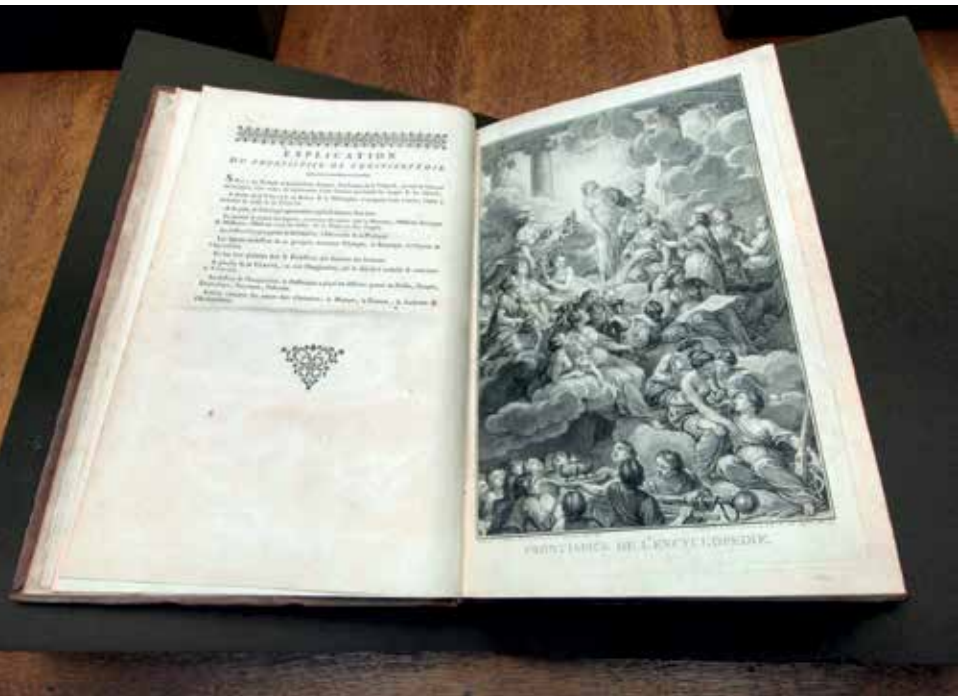

tek közvetítésére. Mindazonáltal a reformáció nem csupán vallási belügy: hatása felbecsülhetetlen a kereszténységen kívül is. Az egyik legfőbb vívmánya a lelkiismereti és világnézeti szabadság előmozdítása. „Itt állok, másként nem tehetek" – mondta Luther a hagyomány szerint a wormsi birodalmi gyűlés egyházi és világi főméltóságai előtt, kifejezve, hogy a lelkiismeret szavához akár a halálos fenyegetettség ellenére is jobb hűnek maradni, másfelől viszont a hatalomnak tiszteletben kell tartania az egyén lelkiismereti meggyőződését. Nem kevésbé valós a reformáció gazdasági hatása. E tekintetben elég összevetni a protestáns többségű területek (például Észak-Amerika, Skandinávia) életszínvonalát azon országokéval, amelyeken az nem tudott elterjedni (például Dél-Amerika, Dél-Európa).

A felvilágosodás az emberi ráció hadba szállása a babonasággal, a tekintélyelvűséggel, a tudatlansággal, a fizikai és szellemi zsarnoksággal, de végső soron mindennel, ami az emberész mércéje szerint irracionálisnak tűnik, ide értve nem utolsósorban az istenhitet is. „A felvilágosodás az ember kilábalása a maga okozta kiskorúságból. […] Merj a magad értelmére támaszkodni! – ez tehát a felvilágosodás jelmondata" – írta Kant, a 17-18. században megszülető szellemi áramlat egyik meghatározó gondolkodója. A felvilágosodás a világ – benne a társadalom és az ember – észszerű felépülésének és működésének, így racionális megismerhetőségének és megjobbíthatóságának, avagy a ráció irányítása alá vonhatóságának várakozásával indult páratlan hódító útjára. Olyan mérvű radikális korszakváltást hozott, amely napjainkig meghatározóan befolyásolja a világ- és életszemléletet. Magasra emelte a „szabadság, egyenlőség, testvériség" nemes eszményét, lélegzetelállító sikerekhez vezetett a tudományok területén, gyökeres társadalmi átalakulást generált (amelynek a régi rend leváltása szempontjából jelképértékű – bár humánusnak nem nevezhető – aktusa volt XVI. Lajos francia király kivégzése, majd VI. Pius pápa fogságba hurcolása), és jelentős javulást eredményezett a tömegek életminőségében.

A felvilágosodás mindemellett mégsem váltotta valóra azokat a felhőtlenül optimista várakozásokat, amelyekkel nagyjai és általában egy egész korszak viseltettek

felé. A szegénységet, az igazságtalanságot és a boldogtalanságot nem sikerült legyőzni, a megoldott problémák helyébe új, súlyosabb problémák léptek, az ember erkölcsileg nem lett jobb, nem szűnő háborúit immár a csúcstechnika hatékonyságával vívja, s hasonló technicizáltsággal pusztítja a lakhelyéül szolgáló bolygót is. Egy szó, mint száz: a tudomány nem hozta el a megváltást. Igazolódni látszik a felvilágosodás előestéjén élt Pascal látnoki megállapítása: „Az ész legnagyobb cselekedete annak felismerése, hogy végtelen sok olyan dolog van, amely meghaladja; csak gyengeségét bizonyítja, ha nem jut el e felismerésig."

Jelenleg ismét korszakváltás zajlik. A felvilágosult modern korból az úgynevezett posztmodern korba lép(t)ünk át. Azonban míg a korábbi korszakváltásoknak, mint láttuk, egyértelmű iránya, célja és konstruktív szellemi tartalma volt, addig a posztmodernitást a kiábrándulás, az eszmékkel való leszámolás korának nevezhetjük, amelyben az ökológiai, gazdasági, szociális és még ki tudja, milyen válságokkal sújtott emberiség leginkább már csak a fogyasztásban leli meg életcélját. A nagy kérdés mármost ez: elérkeztünk volna a történelmünk szellemi végállomásához, vagy történhet még egy, az ember méltóságát és legigazabb érdekeit a középpontba állító – a reneszánsz életigenlését, a reformáció istenkeresését és a felvilágosodás bizonyosságigényét sem nélkülöző – ébredés?

Permakultúra – Előre gondolkodva

Susán Janka | Fotó: Juhász Luca

Bolygónk óriási mérete magyarországi léptékkel szinte felfoghatatlan, de azt a mindennapi médiából folyamatosan halljuk, hogy globális szintű problémákkal küzd. Az erőforrásait olyan mértékben használjuk fel, hogy a közeljövőben gondok fognak jelentkezni azok elosztásában, és a környezetszennyezés hatásai miatt is. Mit tehetünk mi egyenként vagy családonként ezek ellen a globális trendek ellen? Mindenki hozzájárul egy kicsit a mutatók rosszabbodásához, ezért mindenki tehet ellene egy picit. Aki egyáltalán nem foglalkozik a kérdéssel, biztos lehet benne, hogy kárt okoz a hozzáállásával.

A permakultúrát megalkotók komplexen kezelik földünk energetikai problémáit. Az energián nem a legtöbbünknek először eszébe jutó villamos energiát értik, hanem átfogó szemléletben a gazdálkodás valamennyi elemét (növényeket, állatokat, építményeket, domborzatot, táj- és vízrajzi adottságokat) egy egységes ökológiai rendszerré kapcsolják össze. Az ember fontos része a rendszernek, a gondolkodásmódnak megfelelő élőhelyek kialakításával, a rendszer működtetésébe fektetett energia minimalizálásával, ezáltal önellátóvá tételével, a pozitív emberi kapcsolatok szem előtt tartásával a családok és közösségek között is.

Kardos Etelkát és férjét, Kispitye Attilát látogattuk meg, akik a Tolna megyei Nagyszékelyen telepedtek le, és alapító tagjai a Magyar Permakultúra Egyesületnek, amelynek székhelye is itt található. Az odafelé úton azt éreztem a szikrázó napsütésben, ez lesz idén az első igazi tavaszi riportom, de a tél még odacsapott egy kicsit – miután megérkeztünk a faluba – egy heves hózáporral. Nagyszékely régen módos sváb település volt, háromezren is éltek itt az 1800-as évek elején, de mostanra már ötszázan sem, ami talán annak is köszönhető, hogy zsáktelepülés. Ahogy eljutottunk Etelkáék „birtokáig" nem győztük kapkodni a fejünket a hangulatos, régen épült, módos házak láttán.

Érdemes ellátogatni a településre, körbesétálni, bejárni a falu hét völgyét, mert ennyi fut össze a domboldalak mentén. Mondjuk, ha már igazi tavasz lesz, és egy kósza hózápor sem tévedhet erre.

Ahogy megérkeztünk, Etelka kiszaladt a házból, javaslatára elindultunk körbenézni a birtokon, ahová már tíz éve költöztek, a mostani házba viszont csak egy éve. Délelőtt egy másik családdal kint jártak egy kisebb erdőben, aminek a tisztítását, rendezését végezték. Megebédeltek, majd megérkeztünk, így pont csatlakozhattunk az állatok déli etetési köréhez. Az erős szél egy kicsit átrendezte a kosarakat, vödröket, de hamar előkerülnek a szükséges eszközök, alapanyagok. Majd egy kisebb fejsze, amivel marhatököt aprít a malacoknak, és indulunk is. Az állatok figyelnek minket, és hangosan köszöntik gazdáikat, mert közben Attila is csatlakozott hozzánk. Először a baromfiudvarba megyünk, a gyönyörű fekete kakas büszkén lépked a tyúkjai között, és vidáman szemezgetnek a magokból. Átmegyünk Peppéhez, a törpedisznóhoz, aki jóízűen falatozik a tökből, és közben az egyik cica is hozzánk csapódik. Minden állatnak van neve, és általában a gyerekek a keresztszülők. Végre odaérünk a folyton éhes, és ennek hangot is adó kecskékhez, majd a kis disznók következnek. Rajtuk kívül még nyúl, szamár, ló és tehén is van a gazdaságban. Sőt, talán már több is némelyikből, mert vannak köztük vemhesek is.

A biodiverzitás nagyon fontos szempont a permakultúrában, mind a növények, mind az állatok tekintetében. Az állatokat elsősorban nem a húsuk miatt nevelik, hanem a hasznosságuk miatt. Egy példával mindjárt meg is világítják, mit jelent ez a gyakorlatban. A kecskéket olyan helyen legeltették, amit ki szerettek volna takarítani, és ezt a munkát ők szépen a napi legelésükkel elvégezték. Másik példaként említhetjük a tüzelő gyűjtését, aminek hazaszállítását

egy ideig utánfutóval próbáltak megoldani, de az ökológiai szempontok alapján történt újratervezés után jött a lovaskocsi ötlete.

A növények és állatok élethelyei sem különülnek el, hanem egy mixet alkotnak, egy kis kertrész, majd egy csoport állat, és így tovább. A növényeket is úgy telepítik, hogy segítsék egymást, például az egyik tartsa távol a másik károkozóit. Ezáltal a kert gondozásába fektetett energia csökkenthető, hiszen kevesebbet kell dolgozni, ha nincsenek elszaporodva a kártevők, és a felhasznált eszközök is csökkenek. Nem kell például permetszert használni, még ha az bio is lenne. A megfelelő mélymulcsos talajtakarás és a szerves anyaggal történő tápanyagellátás mellett nincsen szükség a föld felásására, mert olyan porhanyós, hogy akár kézzel is meghúzható benne egy sor a vetéshez, ahogy ezt Etelka meg is mutatta.

A lakóházuk mellett még félig kész állapotban van a Magyar Permakultúra Egyesület székhelyének helyet adó vályogház. Ezt szeretnék úgy befejezni, hogy a földszintjén oktatások megtartására is alkalmas nagy közösségi tér legyen, az emeleten pedig szállás-

helyek az ideérkezőknek. Sokan érdeklődnek az egyesület tevékenysége után.

Milyen növényeket termelnek? Több család foglalkozik régi tájfajta gyümölcsök, zöldségek felkutatásával, szaporításával, fenntartásával, és az a tök is ilyen, amiből a disznók ebédeltek. Ezenkívül próbálkoznak újabb fajták meghonosításával, amelyekkel a változó klímára is fel lehet készülni. Megvilágításként megemlíti a két évvel ezelőtti teniszlabda-nagyságú gombócokból álló jégverést, amely mindent letarolt. A gyökérterméSűek átvészelték, de a paradicsomból csak a szára maradt meg, és abból regenerálódva októberig csak zöld paradicsomokat tudott kinevelni. Ilyen helyzetekre szeretnének felkészülni kevésbé ismert növények meghonosításával, mint például a jamgyökér, a datolyaszilva vagy a homoktövis.

Etelka a növények és állatok szeretetét otthonról hozza, édesapja mindig is művelt kertet, ez lehetett az indíttatása a kertészeti egyetemhez, ahol okleveles kertészmérnökként végzett. Utána férjével Angliába költöztek. A permakultúrát érdekesnek találta, így ezen a téren képezte magát tovább. Magyarországon is akkoriban terjedt el az ökológiai gazdálkodás. Attila programtervező matematikus, aki a napi gazdálkodás mellett otthonról bedolgozik egy szoftverfejlesztő cégbe.

2009-ben kezdődött több család együttműködése a településen, KÖRTE csapatnév alatt, a céljuk a Közösségi Önellátásra Ráhangoló Tudatos Együttműködés megteremtése volt. Jó pár év alatt szépen kialakult a csoport munkamegosztása, de az ehhez szükséges életmód próbára tette több család kitartását, és válások miatt kiestek a közösségből, elköltöztek. Egy önellátó rendszer csak akkor tud jól működni, ha megfelelően nagy, ha elég család és ember van a rendszerben. Régen is így tudtak jól működni a paraszti gazdaságok. Jelenleg úgy öt család él a faluban, aki próbálja a permakultúra szemléletét minél szélesebb körben beépíteni az életébe, és

sok-sok család, akik egy-egy téma kapcsán együttműködnek velük
Visszaérve a sétáról, bemegyünk a házba. Itt nyáron is hűvös van a vastag vályogfalaknak köszönhetően. A ház fűtését és melegvízellátását egy, az épület közepén álló gyönyörű téglakályha-tűzhely együttessel oldják meg, aminek még langyosak voltak a falai. Attila mindjárt begyújt, és felteszi forrni a vizet. Leülünk az asztal köré, amely fölött lóg a ház egyetlen villanykörtéje, mellette a szobákban napelemes lámpák vannak. Amit körülöttünk látunk, mindent a saját kezükkel építettek. Attila most dolgozik a gravitációs vízrendszeren, amelyhez az emeleten van a tartály, és oda egy kézi pumpával fogják a vizet feljuttatni az esővízciszternából. Az ivóvizet pedig a faluban lévő artézi kútról hozzák. Megkínálnak minket citromverbéna és fenyőrügy teával, amit természetesen ők gyűjtöttek és szárítottak, és aszalt gyümölcsök garmadája sorakozik mellettünk. Az aszalt őszibarack hihetetlenül finom, szerintem én is megpróbálkozom a készítésével nyáron.
Az átalakulóban lévő időjárás miatt sok kihívással néznek szembe. Az eső mennyiségével általában nincsen gond, de az elosztása és a lehullásának ideje megváltozott. Sokszor hetekig nem esik, és amikor végre megérkezik, egy heti mennyiség leesik egy óra alatt. A gyümölcsösben ezért kialakítottak egy esővízmegtartó árokrendszert, amely megakadályozza, hogy az eső hipp-hopp elfolyjon a területről. Eddig nagyon jól vizsgázott, mindig megtartotta a vízmennyiséget. Az évszakok is mintha csúsznának egy kicsit, amit télikerttel és fóliasátorral próbálnak átvészelni.

A permakultúra egy szemlélet, egy szemüveg, amin keresztül az ember egy kicsit másként látja a világot. Már meglévő elemeket próbál rendszerbe szervezni, a rendszerben lévő elemek közötti kapcsolatokat próbálja kibogozni, és ezeket jól használni. Nemcsak a kertészetről szól, hanem három etikai alapelve (a Föld védelme, az ember védelme és méltányos megosztás) alapján teljes életszemléletet jelent. Ezek alapján átgondolja, hogy a kert milyen szerepet tölt be az ember és környezete tekintetében, ha szeretnénk azt enni, amit mi termeltünk meg. Az egész rendszer legyen pazarlásmentes, sőt kerüljön minden hasznosításra, így az ökológiai lábnyomot minimalizálja. Mivel minden mindennel összefügg, jó, ha több lábon is állnak, ha egy terület kiesik, mondjuk egy természeti csapás miatt, akkor lehessen azt helyettesíteni.
Ez az életforma teljes odaállást kíván. A hétvégeken is hajnalban kelve el kell látni az állatokat, és ha szezonja van valaminek, akkor azt fel kell dolgozni, felkészülni a téli időszakra. Etelka és Attila folyamatosan megfigyelve dolgoznak az eddig kialakított rendszerükön, és igyekeznek elérni a minél teljesebb körű önfenntartást. Ezt az életmódot ők választották, és rendkívül szabadnak érzik magukat benne.

Egy kert sosincs befejezve

Susán Janka | Fotó: Juhász Luca, saját archívum

Érdemes tervezni és művelni egy kertet, mert egy friss kutatási eredmény szerint, ez lehet az egyik titka a hosszú életnek, a testen kívül a szellemet is karbantartja. Beszélgetőtársaim Pupp Józsefné Rózsika néni és Nyiratiné Nász Rózsa, a Paksi Kertbarátok Egyesület alapító tagjai, az egyesület tavaly leköszönt és jelenlegi elnöke. Ők már régen ráéreztek erre a titokra.

Rózsika néni korábban a Dunacenter kertészeti csoportját vezette, de betegsége miatt nem dolgozhatott ott tovább, ám a kertészkedés, a termőföld, a növények és virágok szeretete arra inspirálta, legyen egy egyesület, ahol másokkal együtt tehetnek ezért, a város és a közösségük szempontjából egyaránt. 1997 óta dolgoznak együtt, tavaly összegezték az eddigi éveket a húszéves jubileumi könyvükben. Ennyi idő alatt rengeteget dolgoztak fizikailag is, valamint programokat szerveztek a városnak, vagyis az itt élőknek, és közben maradandó élményeket szereztek, bővítették ismereteiket. A városháza előtti adventi udvart és az október eleji Tök jó napot – ami talán a másik legsikeresebb rendezvényük – is ők indították el.
Mit jelent nekik a természet, a termőföld szeretete? Rózsika néni

számára ez az alap, a legfontosabb az életében (persze a családja után), nem véletlenül lett kertésztechnikus. Gyerekkorát említi, amikor, ha tehették, kint játszottak, bóklásztak a zöldben. Tavasszal kezdődött, az első virágok nyílásával, az Imsósi erdőbe jártak hóvirágot, ibolyát, gyöngyvirágot szedni. Nyáron a Dunára strandolni, ősszel ki a határba, télen szánkózni, korcsolyájuk sajnos nem volt, így az nem jöhetett szóba. Rózsa is otthonról, Pálfáról hozza a föld szeretetét, szüleitől tanulta a kertművelést. Miután Paksra költöztek, két év múlva vettek egy kis kertet, ami azóta is megvan. A növények közül mindkettőjük kedvencei a virágok, szeretik a régi hagyományos fajtákat is, de az újakkal való kísérletezést is. Az évszakok közül pedig a tavasz, amikor a virágok szárba szökkennek, megjelennek a pici bimbók, majd virágba borulnak. Az éghajlati változások, a nyári hosszan tartó, rendkívül meleg és száraz időszakok miatt azt tanácsolják, bátran ültessük a jól bevált hagyományos virágokat, a petúniát, a büdöskét és a tátikát, amelyeknek ráadásul nincsenek betegségeik sem.

Az egyesületnek jelenleg 45 tagja van, az átlagéletkoruk olyan hatvan-hetven év körül lehet, négyen közülük mostanában töltik be a nyolcvanat. Szeretnének fiatalítani, várják tagjaik közé az ifjabbakat. Megegyezünk, manapság már az ötvenesek is a fiatalabbak közé tartoznak. Úgy látják, a legfiatalabbak nem érdeklődnek a kertészkedés iránt, ha kertet művelnek, próbálják leegyszerűsíteni, ezért rengeteg örökzöldet ültetnek és füvesítenek. Szerintük ezzel az a gond, hogy az évszakok változása nem látszik a kerten, pedig minden évszaknak megvan a szépsége.

Az egyesület célja kettős, egyrészt a városkép szebbé tételéért munkálkodnak, a kertműveléshez kapcsolódó programokat szerveznek az itt élőknek, másrészt tagjaiknak biztosítanak közös időtöltést az egész évet átfogva. Nézzük át ilyen szemmel a tevékenységeiket.

Parkok gondozása

Hosszú éveken keresztül – néhány évvel ezelőttig – négy kisebb parkot műveltek közösen. Heti beosztásban, párokban váltották egymást, végezték a gyomirtást és öntözést. – Hihetetlen, mennyit tudtunk dolgozni a nagy melegekben is – néznek egymásra. Most már csak az egyesületi helyiségük előtti kis földterület maradt ezekből.

Adventi programok a városháza előtt

A paksiak már megszokták a városháza előtti adventi programokat, de talán azt nem mindenki tudja, ezt a kertbarátok találták ki, indították el. A város adventi koszorúját 2017-ig ők maguk készítették, és a felállított betlehem is a kezük munkáját dicséri. Szomorúan mondják, sajnos a tavalyi évben a betlehem nem az őt megillető

méltó helyre került, hanem olyan eldugottra, hogy sokan talán meg sem találták. Pedig a hosszú évek alatt egyre szebbé vált, megérdemelné a központi helyen való elhelyezést. Idén megpróbálnak majd ezen változtatni.

Tök jó nap

A város egyik legkedveltebb rendezvénye, ahová minden óvodából és általános iskolából is ellátogatnak. A gyerekek és felnőttek is szívesen szemezgetnek a tökfaragásokból és kompozíciókból. Erre a napra már tavasszal elkezdik a készülődést, amikor a frissen felszántott földbe elültetik a tökmagokat, majd egészen őszig, a felszedésig gondozzák a területet. A rendezvény előtti hét pedig tervezéssel, ötleteléssel, majd a faragással és a kompozíciók elkészítésével telik. Ez kimondottan kreatív munka, de egyben fizikailag megterhelő.

Város napja

A tavaly először megtartott rendezvény kellemes emlék számukra, különösen a halászléfőző verseny, amit meg is nyertek – mondják büszkén. Idén is készülnek már rá. Lesz ismét sátruk, ahol a profiljukhoz kötődő programokkal, kézműveskedéssel várják majd a hozzájuk látogatókat.

Kirándulások

Aki belelapoz a 20 éves jubileumi kiadványukba, láthatja milyen rengeteg helyen jártak már szerte Európában. Tavaly éppen Albániába látogattak el, ami nagy kaland és hosszú túra volt. Mivel a tagjaik életkora – mint már említettük – elég magas, ezért változtatniuk kell, a távoli, akár több ezer kilométeres túrák helyett inkább a rövidebbeket, főleg leginkább az egynapos túrákat kell előnyben részesíteniük. Persze biztos lesznek azért kivételek is. Az utazások célja általában kettős. Van, amikor egy tervezett programhoz (pl. Tök jó nap) mennek el ötleteket gyűjteni, de lehet, hogy csak valamilyen szép kulturális emléket néznek meg, de valamilyen kerthez kapcsolódó program kíséretében. Mondjuk, meglátogatnak egy várat és egy attól nem messze található arborétumot vagy virágkiállítást.

Városi rendezvények díszítése

Sokszor előfordult már, és szívesen is végzik városi rendezvényeken a virágos díszítési munkákat, ezzel is emelve a rendezvények színvonalát.

Előadások szervezése

Minden évben tartanak környezetvédelmi és kertészkedési témájú előadásokat, amelyekből ők is sok mindent hasznosítottak a kertészkedésben. Említik a komposztálás elsajátítását, de ilyen a gyökéritató alkalmazása, amivel hatékonyabbá válik a növények öntözése. Korábban benne voltak a környezetvédelmi bizottság munkájában, de mára ez sajnos megszűnt. Ezt amiatt sajnálják, mert az önkormányzattal folyamatosabb volt a kapcsolatuk.

Terveik

A „Legszebb konyhakertek 2019" pályázathoz szeretnének csatlakozni – ha februári közgyűlésük is megszavazza –, ami országos szervezettségű. A versenyre bárki jelentkezhet, aki konyhakertet művel, és megfelel a néhány pályázati szempontnak. Ezzel is szeretnék népszerűsíteni az otthoni kertészkedést, bíznak benne, sokan fognak jelentkezni rá. Azt mondják, nincs annál jobb, mint amikor egy kisgyerek csak kiszalad a kertbe, és onnan szemezget az éppen termő gyümölcsökből, ezért lenne fontos egy konyhakert művelése. Bíznak abban, hogy az atomerőmű szomszédságában vannak olyan konyhakertek, amelyek méltóak a megmérettetésre, akár országos szinten is.

Kerti séta szerepel a terveik között, majd valamikor áprilisban. Tavaly ezen csak az egyesület tagjai vettek részt, a közülük jelentkezőkhöz látogattak el, együtt megnézve, átbeszélve a kertek felépítését, a növénytermesztés praktikáit. Jól sikerült, mert mindenkinél láttak valami új dolgot, módszert, ami hasznos volt sokuknak. Később kaptak olyan visszajelzéseket, hogy mások is szívesen csatlakoztak volna hozzájuk, ezért idén a Facebook-oldalukon és a tagjaik által is meghirdetik már.

Tavaszváró esték címmel, februárban és márciusban 2-3 alkalommal előadásokat terveznek, ahol együtt tölthetnek majd néhány kellemes órát. A pontos programokat később teszik közzé.

A sok-sok kiránduláson rengeteg fotó készült, amelyeket szeretnének együtt újra megnézni. Ehhez most már megvannak a technikai eszközeik is, így hamarosan megkezdik az összejöveteleket, ahol felelevenítik az élményeiket. A tél végi időszakban ez egy kellemes közösségi program lehet.

Beszélgetésünk végén még egyszer megemlítik, várják a fiatalabbakat is tagjaik közé, azokat is, akik még csak most ismerkednek a kertészkedéssel.

Gemenc, a különleges

Keresztes Julianna | Fotó: Almási István, Baricz Árpád, Krizák István, Makovics Kornél, Gemenc Zrt.

Európa legnagyobb összefüggő ártéri erdeje, a világrekorder gímszarvasok hazája, a föld legnagyobb népsűrűségű feketególya-populációjának otthona, hazánk leghatalmasabb, 12 méteres törzskerületű fájának élőhelye. Egy olyan csodálatos erdei és vízi világ, amely örömmel vár, befogad, és zöld életenergiával tölt fel. Húzz bakancsot vagy pedálozz kerékpárral, fogd szorosan az evező szárát, és tapasztald meg Gemenc titkait.

Emberkéz alkotta

Sokan azt gondolják, pedig nem ősvadon. Nem véletlenül létrejövő különleges élőhely, hanem az elmúlt közel 150 év tervszerű erdőgazdálkodásának egyedülálló csodája. A XIX. századi folyószabályozási munkálatok során a Duna nagy kanyarulatait átvágták, és megépítették a védgátrendszert. A Kalocsai Érsekség saját földterületein nem engedte, hogy létrehozzák az árvízvédelmi gátakat, csak a terület határán. Így alakult ki a Sió torkolatától egészen Báta településig egy nagyjából 20 ezer hektáros hullámtéri rész. A Duna mellékágai, holtágai által szabdalt hatalmas vízi világ az érsekségi erdészeknek köszönhetően vált a ma már egyes részein fokozottan védett Gemenci-erdővé. Az elmúlt évszázad erdészei tudatosan munkálkodtak azon, hogy egy igazán egyedülálló, csodálatos ökoszisztéma jöhessen létre. Ennek az életközösségnek a védelmező gazdája lett a 100%-os állami tulajdonban lévő Gemenc Zrt., amely erdőgazdaság fenntartható gazdálkodásával, gyakorlati természetvédelmi munkájával és ökoturisztikai szol-

gáltatásaival hosszú távon garantálja a gemenci növény- és állatvilág biztonságát.

Ezerszínű élővilág

A gemenci gímszarvas világhírű. Az elmúlt száz évben a gemenci régióban három világrekord trófea is született. A legutóbbi, az 1986-os karapancsai jelenleg is a világranglista harmadik helyezettje. Mindez azt jelenti, hogy ezen a területen az erdészek szakértelmének és a természetnek köszönhetően világszínvonalú a gímszarvas genetikai állománya. Világhírű a gemenci fekete gólya is, hiszen ezen nagy termetű gázlómadarak közül 40 pár él a Gemencben, ami a világ legnagyobb népsűrűségű feketególya-állománya. Nem véletlen, hogy ez a háborítatlanságot igénylő madárfaj ezt a területet szereti a legjobban, hiszen a gemenci erdőgazdaság különös hangsúlyt fektet arra, hogy mindenhol megőrizze az utókor számára a hagyásfákat és -facsoportokat, famatuzsálemeket. Ez a közel 40 pár gólya fészkeit a háborítatlan, természetes vagy természetszerű erdőrészekbe építi, és itt is a legidősebb, illetve legnagyobb fákra, amelyeken majdnem vízszintes, a fészek elhelyezésére alkalmas felületű az ágvilla. A leggyakoribb fészektartó fák a 80-100 évesnél idősebb kocsányos tölgyek. Gemencben az elmúlt évtizedekben nem változott a fészkelő párok száma. Ez azt jelzi, hogy az élőhely megfelel a faj igényeinek. A foglalt fészkek köré védőzónát vonnak az erdészek, akik az erdészeti tevékenységek időszakos átszervezésével, valamint az egyre nagyobb számú turistaforgalom útvonalainak az áthelyezésével segítik a madarak által igényelt zavarásmentességet a költési időszakban.

Ha már a fáknál tartunk, akkor nem szabad elfelejtkezni Magyarország legnagyobb, 12 méter törzskerületű fájáról, a Pörbölyi Titánról. Ez a közel százéves csomoros fekete nyár a Móric-Duna partján áll, és a tudatos erdőgazdálkodás szép példája. Az érsekség erdészei a természetes erdőfelújítás technológiáját választva, sarjaztatással hoztak létre új erdőket. A Pörbölyi Titán esetében arról van szó, hogy a letermelt fa tuskójáról négy új csemete kezdett el növekedni, amik azután teljesen összenőttek és egy fává váltak. Ez a fa azonban nem magányos óriás, hiszen a környéken számtalan olyan nyár, fűz, tölgy, kőris, juhar és tiszafa található, amiknek a törzskerülete 5 méter feletti.

Az állatvilág itt egy kis szerencsével egészen jól tanulmányozható. A gemenci rengetegben barangolva, bizony könnyen találkozhatunk nagyvaddal, vagyis gímszarvassal, vaddisznóval, de a sokszínű madárvilág is láthatóvá válik, hiszen rétisast, gémet, kócsagot, sőt még jégmadarat is megfigyelhetünk.

Az ökoturizmus fellegvára

Akár bakancsos turistaként, akár vízitúra résztvevőjeként, akár a kerékpáros kirándulások kedvelőjeként látogatjuk meg az ártéri erdőt, több túralehetőség és interaktív kiállítás közül is választhatunk. Gemenc déli kapuja, a Gemenc Zrt. Ökoturisztikai Központja, Pörböly mellett található. A központ családbarát és akadálymentességet is biztosító bázisa a természetkedvelőknek.

A gemenci rengeteg különleges hangulatát a jellegzetes növényvilág, a temérdek vadvíz és az egyedülálló állatvilág határozza meg. A természetvédelmi oltalom alatt álló védett és fokozottan védett területek korlátozottan látogathatók, ezért az Ökoturisztikai Központ jelentős ismeretterjesztő feladatot lát el. Innen indulnak az erdőgazdaság szakemberei által vezetett, a természeti értékek megőrzését szem előtt tartó és a természetvédelmi szemléletformálást is felvállaló gyalogos, kerékpáros és vízitúrák is. A látogatókat a fogadóépület várja büfével és ajándékbolttal, jegypénztárral, baba-mama szobával. Itt található az erdészeti erdei iskola, valamint a Gemenci Erdei Vasút végállomása is. A kerekesszékek felemelésére alkalmas, lifttel felszerelt akadálymentesített vagon is rendelkezésre áll, hogy erdei kirándulást is tehessenek a mozgásukban korlátozottak. A 2 darab elektromos terepjáró kerekesszék pedig azt biztosítja, hogy bejárhassák az erdei utakat, az Ökoturisztikai Központ közelében lévő arborétumot, vagy éppen felkeressék a vadmegfigyelőt.

Érdekes élményt ígér a „Gemenc kincsei – élet az ártéri erdőben” című interaktív kiállítás itt a köz-

pontban. A tárlat az információk befogadását audiovizuális elemekkel is segíti. Színes monitorok és látványos tablók, az erdőgazdálkodás tárgyi emlékei, valamint hód- és vidradioráma is várja mindazokat, akik élményszerűen kívánják megismerni a Gemenci-erdő életközösségét, az erdész évszázados hivatását, valamint a Sárköz népművészetét.

Nagy élmény a kisvasút

A bakancsos, kerékpáros és a vízi-turisták kiszolgálása mellett azon kevés magyarországi kisvasutak egyike, ami még az erdőgazdálkodást is segíti, illetve az árvíz megérkezése előtti utolsó pillanatokig a mentésből is kiveszi a részét. Nagy népszerűségnek örvend a turisták körében az erdei vasút, hiszen Gemenc déli kapujából induló menetrendszerinti járatok megállóhelyei nemcsak csodálatos ártéri tájakkal, hanem különleges kiállításokkal is várják a kirándulókat.

Nagyrezéten a megállótól néhány perces sétával közelíthető meg az erdészház szomszédságában álló Gemenc Méhészeti Gyűjteményt, ahol a Baja és Körzete Méhész Klub Egyesület közreműködésével megismerhetjük a méhészet tárgyi emlékeit. A legizgalmasabb pedig belesni az üvegfalu kaptárokba, ahol valódi méhcsaládok élnek és szorgoskodnak.

Az országban egyedülálló feladatot lát el Nyárilegelő megálló, hiszen a vízitúrázók itt szoktak leszállni, és a kisvonat speciális teherkocsijaiból itt emelik le és bocsájtják vízre a kenukat.

Lassi állomáson az egykori halászok, hajómolnárok mesterségét bemutató kiállítás, valamint egy gyermekbarát erdei pihenőpark is várja a kirándulókat. Innen indul a 2014-ben az „Év ökoturisztikai létesítménye" díj első helyezését elnyerő interaktív Molnárka tanösvény. A 11 állomásból álló, több mint két kilométeres sétaút többek között sok érdekes információt nyújt a Gemenci-erdő kialakulásáról, az ártéri erdőben élő világhírű gímszarvasról, a vaddisznóról, a madárvilágról, az erdei virágokról, gombákról, az itt található fekete dióról és egyéb fafajokról, az ártéri erdőgazdálkodásról, valamint a hajómalmokról is. A tanösvény egyik megállója az időszakos vízjárású Malomtelelő-tó partján található, ahol egy madármegfigyelő toronyból jó szerencsével akár rétisast és fekete gólyát is láthat a kiránduló.

Gemenc északi kapujából, a keselyűsi fogadóépülettől is meg lehet közelíteni kisvasúttal az erdőt. A Gemenc-Dunapart megálló például igazi ökoturisztikai közlekedési csomópont. Gyönyörködhetünk a folyó alsó szakaszára jellemző, lassan hömpölygő Dunában, másrészt itt lehet felszállni az erdőgazdaság sétahajójának időszakos járatára és egy újabb érdekes tanösvénnyel is megismerkedhetünk, hiszen innen indul a Forgó-tó nádasában megbúvó madárlesre vezető tanösvény.

Édes élet

Váczi Gergő | Fotó: Juhász Luca

Az étkezés, a jó minőségű étkezés elengedhetetlen testi és szellemi fejlődésünk szempontjából. Ezzel persze mindannyian tisztában vagyunk. Viszont a jó minőség mellett az élvezeti érték is fontos. Ez pedig leginkább a desszerteknél csúcsosodik ki. Menyhárt Attila az ország, de minden túlzás nélkül állíthatom, hogy a világ egyik legjobb cukrásza. Az ő felfogása szerint egy sütemény kellemes élvezeti értéket kell hogy képviseljen, hiszen az az étkezés koronája. Ha a desszert rossz, akkor egy jó ebédet vagy vacsorát tud elrontani. De persze fordítva is igaz. Egy kevésbé sikerült étkezést tud feledtetni egy jól elkészített és jó minőségű desszert. Ehhez pedig „pusztán" két dolog kell. Hatalmas tudás és kifogástalan alapanyagok.

– *A világ egyik legjobb cukrásza vagy. Ezt pedig nemcsak hosszú évek barátsága miatt mondom, hanem egy olyan nemzetközi cukrászmagazinba is bekerültél, amelyben tényleg csak a legjobbak szerepelhetnek. Mit kell tudni a Soo Good magazinról?*

– Ez a világ legnagyobb cukrászmagazinja. Nagyon büszke vagyok arra, hogy Magyarországon én vagyok az első, aki bekerült. Éppen most volt a jubileumi szám, hiszen a magazin tízéves. A Soo Goodba tényleg csak azokat a cukrászséfeket válogatják be, akiknek a munkája a jövőbe mutat. Kicsit előrenéz, ahelyett hogy a jelenbe ragadna vagy éppen a múlton nosztalgiázna.

– *A te megfogalmazásod szerint mitől lesz jó egy cukrászati alkotás, egy termék, és mitől jó egy cukrász?*

– Egy cukrászati termék, egy sütemény attól jó, hogy a legjobb minőségű alapanyagokkal dolgozunk, beleértve a jó minőségű csokoládét, vagy azt, hogy a vaj az vaj, a tejszín pedig tejszín legyen. Fontos, hogy a gyümölcsök vagy a gyümölcspürék, amiket használunk, azok is jó minőséget képviseljenek. Ez az alapja a jó cukrászatnak. Emellett persze a részletekre is figyelni kell. Fontos még megemlíteni – leginkább a pékáruknál –, hogy természetesen a liszt is kifogástalan legyen.

– *Feltételezem, hogy a jó, kiváló alapanyag azért még kevés a sikerhez.*

– Ez így van.

– *Mi kell még a „tökéletes" édesség megalkotásához?*

– Nagyon fontos, hogy az embernek legyen szakmai tapasztalata. Nem volt véletlen, hogy régen, akár a múlt században vagy még előbb, a mesteremberek elmentek külföldre, és világot láttak. Tényként kezelhetjük, hogy minél több helyet lát az ember, annál nagyobb tapasztalata van, annál több hatás éri. Ha több emberrel dolgozik egy cukrász, akkor az akarva-akaratlanul befolyásolja az ízlését, a megjelenését, illetve a saját stílusát. Nem utolsó sorban pedig megemlíteném, hogy manapság nagy keletje van a fúziós konyhának, amelynek én is nagy rajongója vagyok.

– *Tudom, hogy te is rengeteg helyen dolgoztál az elmúlt években. Hol szereztél tapasztalatot?*

– 21 évesen kezdtem a külföldi karrierem. Tulajdonképpen bejártam a világot. Több mint 5 évig különböző luxushajókon dolgoztam. Utána éltem mintegy 4 évig Írországban, majd átköltöztem Londonba, ahol szintén 4 évet húztam le. Ezután, 13 év elteltével gondoltam arra, hogy megpróbálok Magyarországon érvényesülni, de a lehetőségek újra külföldre szólítottak. Egészen 2018-ig Svájcban dolgoztam, ahol szintén óriási élményeket és persze tapasztalatokat szereztem.

– *Ha az elmúlt 15-20 évet vizsgáljuk, akkor mi mondható el a hazai cukrászatról? Történtek nagy változások az elmúlt közel két évtizedben?*

– A magyar cukrászatban, azt kell hogy mondjam, sajnos nem történt túl nagy változás. Ahogy a világ fejlődött, a világ cukrászata fejlődött, az itthon körülbelül egyharmad vagy talán fele arányban jelent meg.

– *Ez miért van így?*

– Egyrészt azért, mert kevesebben mentek el itthonról, vagy akik elmentek, azok nem jöttek haza. Talán pont azért, mert kevés az olyan hely Magyarországon, ahol igazán lehet tanulni. Másodrészben azt kell mondanom, hogy sokszor, sok helyen a magyar cukrászat kicsit régimódi. Nem igazán vagy csak nagyon lassan haladnak a korral.

– *Ez miben nyilvánul meg?*

– Biztos vagyok abban, hogy ha elmennék arra a helyre, ahol a kilencvenes évek végén dolgoztam, szerintem a termékek hetven százaléka egy az egyben ugyanaz lenne, mint akkor. Nincs rajta változtatás, vagy éppen nem kreálnak teljesen új desszerteket, félve talán a közönség elvesztésétől, pedig ennek tényleg csak az emberi fantázia szabna határt.

– *A kisebb mértékű hazai fejlődés okát lehet az alapanyagok minőségében keresni?*

– Nem, mert Magyarországon mindent meg lehet kapni. Jó minőségű lisztet, a jobbnál jobb minőségű csokoládékat. Ráadásul most már Magyarországon van két olyan csokoládékészítő, akik kakaóbabból készítenek csokoládét, és nem is akármilyet. Világszintű csokoládékat állítanak elő. A többi alapanyag tekintetében – mint a tejszín vagy a vaj – is van választék. Tehát az alapanyagon nem múlik. Persze az ára ezeknek az alapanyagoknak magasabb, ami befolyásoló tényező lehet, hiszen ez a desszertek eladásánál is megmutatkozik. Az emberek sajnos többnyire nem tudnak megfizetni nyolcszáz vagy kilencszáz forintot egy süteményért.

– *Ha visszaemlékszel a külföldön eltöltött évekre, akkor mit tapasztaltál? Ott mindig adott volt a jó minőségű alapanyag?*

– Többnyire igen. Tíz évvel ezelőtt, amikor Londonban éltem, akkor a legdrágább hotelben dolgoztam, a Neals Borough-ben. Ott már megvoltak ezek az alapanyagok. Nyilván ez annak is köszönhető, hogy mindent könnyen át tudtak hozni Franciaországból.

– *Ugorjunk vissza Magyarországra. Egy hétköznapi háziasszony, hogyan tudja minőségibbé tenni a süteményeket? A kulcs, gondolom, itt is az alapanyagokban keresendő.*

– Így van. Most már a szupermarketekben is megjelentek a minőségi étcsokoládék. Olyan minőségek, amelyek akár 60%-os kakaótartalom fölött vannak. A tejszín esetében sajnos nem mondhatnám, hogy a csúcskategóriát lehet vásárolni, de azért lehet kapni már 35% zsírtartalmúakat. És meg lehet találni a polcon a jó minőségű vajat is. Van, ami 82% zsírtartalmú. Nem kell, hogy a legfelső kategória legyen, de ha választhatunk, akkor legalább a vajat, és ne a margarint válasszuk.

– *És mi a helyzet a cukorral?*

– A cukor nem annyira befolyásoló tényező. Inkább az, hogy a cukorból mennyit használunk a desszertekbe. Főleg, ha az ember csokoládét használ, akkor egyáltalán nem kell túllőni a cukorral. Meg lehet próbálni az összes régi receptet úgy, hogy hagyják ki belőle a cukor egynegyedét. Érezhetően nagy lesz a különbség a sütemények ízében. Természetesen pozitív értelemben.

– *Ha jól emlékszem, korábban még élesebben fogalmaztál a cukorral kapcsolatban. Akkor azt mondtad, hogy a cukor az egyik legnagyobb ellensége a cukrászatnak.*

– Igen. Fontos alapanyag, de nagyon el is tudja rontani a desszerteket. Nem feltétlenül attól lesz jó a sütemény, hogy édes. Nem kimondottan erről kellene szólnia, de valamiért ez egy régi beidegződés még nagyanyáink konyhájából.

– *A te ars poeticád szerint miről kell szólnia?*

– Arról, hogy egy kellemes élvezeti értéket adjon. Legyen az ebéd, vacsora, a desszert mindig meg kell, hogy koronázza az étkezést. Ez pedig nem egyenlő azzal, hogy hatalmas adag édes „valamit" teszünk az asztalra. Tényleg egy ízbombát kell adnia az ízlelőbimbóinknak, ahogy a különböző ízek szétáradnak a szánkban. Ez az, ami számít.

– *Mennyire fontos a gyümölcs a desszerteknél? És mennyire fontos az, hogy szezonális gyümölcsöket használjunk?*

– Én annak a híve vagyok, hogy maradjunk meg azoknál a gyümölcsöknél, amelyeknek szezonja van. Akkor lesz az igazi. Az üvegházban termelt soha nem lesz olyan, mint a szabad ég alatt termesztett.

– *A Four Seasons Hotel cukrászséfjeként figyelsz arra, hogy a zöldségeket, gyümölcsöket honnan szerzitek be? Például a biogazdaságok előnyt élveznek?*

– Sajnos a biotermékek árában nagyon nagy különbségek vannak. A hoteleknek is nagyon számít, hogy mennyit adnak ki alapanyagra. Éppen ebből kifolyólag mi sem feltétlenül használunk biogazdálkodásból származó alapanyagokat, de előfordul. Azonban mindig a magas minőség az egyik legfontosabb tényező a beszerzéseknél.

– *A beszélgetésünk végéhez közeledve, kérlek, adj egy-két tippet arra vonatkozóan, hogy hogyan lehet izgalmasabbá tenni a desszerteket? Mit milyen különleges alapanyaggal lehet összepárosítani?*

– Például most jön a tavasz. Nálunk itt a hotelben lesz sárga cékla, olívaolajjal, citrommal, illetve mandulával. Vagy éppen a csokoládékhoz nagyon jól mennek a teák, az Earl Greytől kezdve a fekete teáig széles a paletta. De párosítottam már étcsokoládét paradicsommal vagy éppen birsalmát fehérrépával. De mondhatom tormák közül a wasabit is tejcsokoládéval.

– *Wasabit? Ezzel párosítod?*

– A tejcsokit a wasabival minden további nélkül. Igazán különleges ízhatás, csak ajánlani tudom.

– *A Soo Good magazinban való szereplésed annak is köszönhető, hogy fuzionális újítóként tartanak számon a szakmában. Ez a jövőbe tekintés miben nyilvánul meg? A különböző ízek párosításánál?*

– Ez is benne van, de akár különböző technológiák használatánál vagy prezentálási formáknál, ahogyan összeolvasztom az irányzatokat, alapanyagokat. A desszertek külseje, az ízek összhangjának megtalálása, a különböző textúrák alkalmazásában is rengeteg forradalmi verziót találok ki. A lényeg, hogy az ember egy kicsit mindig próbáljon inspirálódni, tájékozódni, tenni azért, hogy a jövő cukrászatában szerepe legyen. A szándék, a tudás és a folyamatos tanulás mindennek a titka.

KertÉSSZEL

Váczi Gergő | Fotó: Magellán

A növények fontosságával sajnos sokan nem vagyunk tisztában. Pedig életünk alapját képezik. Ők építik fel azokat a szerves anyagokat, amelyek lehetővé teszik az állati és természetesen az emberi életet is. Arról nem is beszélve, hogy az emberiség nagyobb részének táplálékát többnyire a növények adják. De persze nemcsak táplálnak bennünket. A fás növények testéből házakat, bútorokat, közlekedési járműveket, hidakat építünk. De a fából tüzet is rakhatunk, aminél melegedhetünk. Növényekkel fűszerezzük az ételeinket, díszítjük kertünket és szobánkat, sőt emberek millióinak hoznak gyógyulást. Ennek hazai és nemzetközi szaktekintélye Szabó György, aki kilencvenévesen is aktívan és lelkiismeretesen gyógyít az általa ismert gyógynövények segítségével. De hamarosan arra is fény derül, hogy nemcsak a növények, hanem „pusztán" a kertészkedés is gyógyító hatással bír.

A zöld életerő

„Milyen csodálatos életerő van a növényekben". És az életerő nemcsak a növényekben hatalmas, hanem Szabó Gyuri bácsiban is, akit az országban legtöbben csak úgy ismernek, mint a bükki füvesember. A gyógyteái révén szinte sztárrá vált férfi áprilisban tölti be a 90-et, folyamatosan járja az országot, előadásokat tart, és meg sem kottyan neki, hogy zuhogó esőben felkapaszkodjon Bükkszentkereszt egyik legmagasabb pontjára. *„Ez a közönséges galaj gyógynövény, nagyon jó a pajzsmirigy működésére."* Gyuri bácsi úton-útfélen gyógynövényekbe botlik. Több mint száz fajtát képes felismerni, és azt is tudja, mit gyógyítanak, a tudást nagyanyja hagyta rá, aki javasasszony volt. *„Hat gyerek közül engem választott, mert úgy látta, én szeretem a legjobban a természetet, én csavargok el mindig, de soha nem megyek be a városba. Nyolc éven keresztül tanított."* Ezalatt a nyolc év alatt nagyanyjától azt tanulta, hogy a gyógyfüvek szinte minden bajra jók.

Bókol az orvos

Azért ő biztos, ami biztos, évente egyszer eljár orvoshoz, leginkább azért, hogy begyűjtse a bókokat. *„Mondja a háziorvos, hogy annak a néninek, Gyuri bácsi, aki most kiment, maga gyógyította meg a lábát."* Szabó György úgy érzi a hagyományos orvoslásra szükség van, de emellett a természet is sok betegségre nyújt gyógymódot már évezredek óta. Ő például mostanában a tavaszi reggeleket tisztító csalánteával kezdi. *„Minden évben kéne egy 1-1 hónapos tisztítást csinálni az embereknek, hogy a szervezetünkben lerakódott salakanyagot kitakarítsuk belülről. Mert ha a nyirokáramlás jobban működik, akkor a szervezetünknek is sokkal jobb a működése."* Gyuri bácsi rengeteg díjat nyert már, és a magyar lakosság egészségének megőrzéséért nemrég átvehette az egyik legnagyobbat, a Magyar Érdemrend lovagkeresztjét. Az elismeréseknek nagyon örül, de legalább ilyen boldog azoktól a visszajelzésektől, amit a gyógyfüvek használóitól kap a világ minden tájáról.

„Moszkvában van babánk, Tel-Avivban van babánk, a szomszédos országokban mindegyikben van babánk…, és azon kívül van New Yorkban, Skóciában, és Miamiban is van már." Ez a felsorolás nem Gyuri bácsi népes családjára utal, hanem azokra a babákra, akik a füvesember különleges babaváró teakeverékének segítségével fogantak. A több gyógynövényből álló kúra Szabó György egyik legnépszerűbb *„találmánya"*. A csalánlevélből, diólevélből és más gyógynövényekből álló mixet sokan akkor kezdik el használni, mikor az orvosok mindent rendben

Szabó György Miskolcon született 1928. április 15-én. Édesapja iparosember, édesanyja háztartásbeli volt. Az elemi és polgári iskolák elvégzését követően könyvkereskedői képesítést szerzett, és a könyviparban helyezkedett el. 1988-ban nyugdíjba vonult. Idős korában fordult a természetgyógyászat felé. 2010-ben fitoterapeuta-oklevelet szerzett. A Bükki Füvészmester és Népgyógyászati Egyesület alapítója. 2014 novemberében alapított Bükki Füvesember, Gyógynövényekkel az Egészségért Egyesület, röviden Bükki Füvesember Egyesület forgalmazza teáit Györgytea márkanév alatt. Az egyesület célja, hogy őrizze és kutassa a népi gyógyítás hagyományait, a gyógynövények ismeretét és használatát. A szervezet legfontosabb feladatának a gyógynövényekkel kapcsolatos ismeretterjesztést nevezi meg, ami a gyakorlatban nyilvános előadásokon és gyógynövénytúrákon történik. Évente közel 100 előadást tart a gyógynövényekről, azok különböző betegségek elleni használatáról. Cukorbetegség elleni teája Ausztráliától Brazílián át, Svédországtól Afrikáig ismert. Az ÁNTSZ és a kórházak is számos alkalommal hívták meg rendezvényeikre előadást tartani.

találnak, mégsem jön össze a gyerek. *„A babaváró teánkat én tulajdonképpen nagyon-nagyon régen egy bábától és egy nőgyógyász főorvostól tanultam. Minden babavárást először azzal kell kezdeni, hogy fel kell készülni, és ki kell tisztítani belülről a szervezetünket."* Gyuri bácsi nem tartja magát csodadoktornak, de hiszi, hogy a kertjében megtermő gyógynövények csodákra képesek.

A növény nem csak zöld lehet

Ezeket a csodatevő növényeket használja Hajgató Sára is. Csak éppen ő nem életerőt, hanem inkább színeket nyer belőlük. *„Egyik nagy kedvencem például az aranyvessző, gyönyörű szép aranysárga színeket festhetünk vele."* Sára divattervező, kizárólag természetes anyagokkal dolgozik, és folyamatosan kísérletezik a színezésre alkalmas, úgynevezett festőnövényekkel, amelyek között akad gyógynövény és mezei virág is. *„Ez a nadrágszoknya például dióval, dióburokkal és vaspáccal lett ilyen szürkésbarna. Orbáncfűvel lett színezve."*

Közös kert

A növények máshol másoknak is megszínesítik az életet. Szalóki Gabriellát és Zolit a kertészkedés hozta össze. Ugyanabban a közösségi kertben, ugyanazt a kis kertterületet művelték, csak máskor. Majd összesodorta őket az élet, és azóta közösen vetnek és aratnak egy belvárosi közösségi kertben. *„Tulajdonképpen Zolié volt először a parcella, ő kiment Angliába, és akkor én megörököltem. Évek óta műveltem az őáltala itt hagyott parcellát, amikor egyszer csak hazajött, és akkor egy kiránduláson ismerkedtünk meg."* Az ehhez hasonló szó szerinti kertkapcsolatok nem is olyan ritkák. Budapesten több mint húsz ilyen városi dzsungelnek látszó kert van, ahol a tulajdonosok között nem csak a növények szeretete az összetartó kapocs. A Kortárs Építészeti Központ 2010 óta foglalkozik a városi kertészkedés magyarországi meghonosításával, elterjesztésével és a közösségépítéssel. Kertész Mónika alapító maga is szorgalmasan műveli a parcelláját az egyik VII. kerületi kiskertben. *„Egy kicsit úgy kezeljük ezeket a kerteket, mint egy városi tér, ahol csomó mindenre lehet lehetőséget találni, tehát találkozási pont, »kult. hely«. Volt olyan kert, ahol irodalmi estet szerveztek zöldség- és gyümölcsversekből."*

Ne csak edd, termeszd!

A kertészkedés gyógyító hatását az 1950-60-as évek óta vizsgálják tudományosan. Az Amerikai Egyesült Államok egyetemein egyre többen végeznek kertterápia szakon. Kifejezetten a gyógyí-

tás céljából létrehozott gyógyítókertek már léteznek a világban számos helyen, és hamarosan nyílik egy Budapesten a IX. kerületben is, amelynek létrehozója Jeczkó Mercédesz. *„A kertészkedés maga mint a folyamat, egészen kicsiktől egészen idősekig gyógyítóként hat, de a healing garden, terápiás kertek abban különböznek, hogy vannak olyan kerti elemek, amelyek direkt arra hatnak, hogy minél ellazultabbak lehessünk. Nyilván a kertészkedés is ilyen, ezt nem győzöm hangsúlyozni, de tényleg vannak olyan elemek, mint például az érzékek kertje, ahol az emberek megtapinthatják a különböző növényeket, illetve megszagolhatják, megízlelhetik. A rohanó, stresszes mindennapokból ki tud szakadni az ember."*

A növények tehát lehetnek gyógyító hatásúak, ha teaként főzzük őket, lehetnek szépek, ha festékanyagukért használjuk őket, de már az is gyógyír lehet testnek és léleknek, hogyha egyszerűen csak körülvesznek minket.

A 10 leghatásosabb gyógynövény

1. Máriatövis
Népszerűbb nevén őszbogáncs vagy szamárkóró egy tüskés, lila virágú növény. Erősíti a májat, méregteleníti és elősegíti a regenerálódását, a zsírmáj ellen is hatékony.

2. Kaszkarabokor
Kérge az egyik legbiztonságosabb hashajtó, mely 8-12 órán belül kifejti a hatását. Székrekedés ellen vagy aranyér esetén különösen ajánlott.

3. Útifű
Egy teáskanálnyi egy pohár vízből egy percen belül pudingsűrűségű anyagot csinál. Székrekedés ellen kiváló, látványosan javít az emésztésen.

4. Bojtorján
Hosszú ideje vértisztítóként használják, de teaként ismert vizelethajtó és izzadást elősegítő hatása is. Antibakteriális hatása miatt használják bőrproblémák (pattanások, pikkelyes fejbőr) ellen.

5. Medveszőlő
Méregtelenítő hatása régóta ismert, különösen a vese, a húgyhólyag és a húgyutak gyógyítására használják, valamint nőgyógyászati problémákra és magas vérnyomásra.

6. Sarsaparilla
A népi szájhagyomány nemi vágyat növelő szerként ismeri, de szifilisz ellen is használják. Jól ismert gyulladásgátló, méregtelenítő hatása, enyhíti az allergiát és az asztmás tüneteket.

7. Gyermekláncfű
Más néven pitypang, levelét és gyökerét használják gyógyító célokra. Segít a fejfájáson, a túlzott alkoholfogyasztáson, a puffadáson és az emésztési problémákon, de jó magas vérnyomásra, köhögésre, székrekedésre és epehólyag-problémákra.

8. Csalán
Az egyik legrégebben használt gyógynövény és a legismertebb vértisztító. Használható anyagcsere-problémákra, vér- és vesetisztításra, reumára, köszvényre, bőrproblémákra, fekélyre, emésztési problémákra, aranyérre, vesekő megelőzésére, cukorbetegségre és korpásodás ellen, hajnövekedésre.

9. Nyírfalevél
Vese- és húgyúti gyulladásos betegségek, vesekő, reumatikus panaszok ellen javallott, de vértisztításra és kozmetikai termékekhez is alkalmazzák.

10. Articsóka
Levelei fokozzák az epe áramlását, segítik a máj egészségét, regenerációját. A leveleknek koleszterincsökkentő, gyulladáscsökkentő, görcsoldó hatása van.

Irány vegán?

Dicsérdi Liza | Fotó: internet

A növényeknek is van lelkük! Ugye, tudod, hogy csontritkulásod lesz? Hogyan tudsz hús nélkül élni? Te nem halsz éhen? Halat azért eszel, ugye? Ezekhez hasonló kérdésekkel kell szembesülniük azoknak, akik úgy döntöttek, életüket nem a „megszokott" módon élik. Van, aki egészségügyi okokból, van, aki lelkiismerete miatt, esetleg egy családtag, barát hatására dönt a vegetáriánus vagy a vegán életmód mellett. Szerencsére a társadalom egyre elfogadóbb, sőt a hagyományostól eltérő étrendek egyre népszerűbbé válnak.

Mi is a különbség a két hasonlóan csengő fogalom között? A vegetarianizmus elvet minden olyan ételt, amely húst tartalmaz. A vegánok emellett elutasítják a tejet, tojást és minden olyan készítményt, amelynek előállításához állati közreműködésre volt szükség. A legnagyobb kérdés: miért? Legtöbbjüket a filozófia, környezetvédelem és az egészségtudat vezérli, de sokan vannak, akik csak kíváncsiságból mondanak le a húsos ételekről. Bár a téma pár évvel ezelőtt lett igazán felkapott, mindez nem egy új keletű dolog. A „vegetáriánus" és „szigorú vegetáriánus" kifejezéseket, már a XIX. században is használták azokra az emberekre, akik kerülték a húst, tojást, tejtermékeket.1838-ban James Pierrepont Greaves egy amerikai transzcendentalista hatására elindította az Alcott House bentlakásos iskolát, amelyben szigorú vegetáriánus étrendet követtek. 1912-ben pedig már vitafórum indult arról, hogy milyen ételek fogyasztása engedélyezett egy vegetáriánus számára. A Vegetáriánus Társaság manchesteri szervezetének újsága a következő eredményt közölte. „Az egyetlen igazi út gabonán, hüvelyeseken, gyümölcsön, dióféléken és zöldségeken élni… Az ideális álláspont vegetáriánusok számára a tartózkodás az állati termékektől."

A boltok polcain ma már rengeteg alternatíva jelenik meg, igaz első ránézésre horrorisztikus áron. A tapasztalt vegánok azt mondják, nem költenek többet, mióta életmódot váltottak. Bár csábítóak az előre csomagolt ételek, egészségük

megóvása érdekében inkább válogatnak a friss gyümölcsök, zöldségek és magvak közül.

A rengeteg támogató cikk mellett számos olyan is akad, amelyben az életmód hátulütőire hívják fel a figyelmet, még is egyre több fiatal mellőzi az állati eredetű ételeket. 52 megkérdezett emberből 7 vegetáriánus, 3 vegán, 8 szeretne valamelyikké válni, és szintén 8 már visszatért a predán étkezéshez.

Két hónapig kíváncsiságból én is kipróbáltam, milyen lehet vegetáriánusnak lenni. Otthon nem volt nehéz dolgom, az iskolai ebédlőben viszont szelektálni kényszerültem a kapott ételből. Mivel ez egyik napról a másikra bekövetkezett döntés volt, az első hét nagyon nehéznek bizonyult, nem fogok hazudni, hiányzott a hús. Kedvetlen voltam, és folyton éhesnek éreztem magam. Az ezt követő időszakban viszont kifejezetten jó tapasztalataim voltak: jobb lett a közérzetem, és energikusabb lettem. Viszont arra is rájöttem, hogy az egészséges táplálkozás nem a húsfogyasztáson múlik, hanem azon, hogy miből mennyit eszek.

A sok tévhittel ellentétben az orvostudomány azt bizonyítja, a növényi alapú táplálkozással egyáltalán nem ártunk a szervezetnek. Tény, hogy minden tápanyagra szükségünk van, de azt se felejtsük el, hogy nem mindenkinek való ugyanaz az étrend. A lényeg, hogy figyeljünk arra, nekünk mire van szükségünk és mitől érezzük kiegyensúlyozottnak magunkat. Legyünk nyitottak az új felé, de ne hagyjuk, hogy választásunkat a trend és divat határozza meg.

Nyakunkon a tavasz

Kocsis Márk | Fotó: internet

Végre. Egyszerűen leírhatatlan boldogság, amikor vége a télnek, elmúlnak a hosszú, sötét napok, és felébredünk ebből a hosszú téli álomból, és mint egy medve, kimászunk az odúnkból. Tavasszal nemcsak a fák virágai nyílnak ki, hanem kinyílik ilyenkor újra a világ is. Újra van lehetőségünk kimenni a természetbe, és szabadnak érezni magunkat.

Közel 5 éve költöztünk ki panelből családi házba, ami nekem hatalmas fordulópont volt az életemben, hiszen a panelben való felcseperedés után hirtelen belecsöppentem egy ingergazdag környezetbe. (A panel is ingergazdag, csak teljesen más inger, amikor reggel azt is halljuk, ha a szomszéd tüsszent egyet, de aki ott él, ennél életközelibb példát is hozhat.) Nos tehát, azért volt ez nagy fordulópont számomra, mivel közel kerülhettem ezáltal a természethez. Ez régen annyiban merült ki, hogy az Ürgemezőn sétálgattunk, meglátogattuk a kis tavat, és a nyarakat a túlsó félen töltöttük. Nem titok, Dunaszentgyörgyre költöztünk, amely közelebb hozott hozzám új területeket, a faddi Duna-partot vagy akár Domborit. Ahová, mikor már megjön a tavasz, örömmel lehet letekerni, közben kikapcsol az ember, aztán természetesen ezeken a helyeken is érdemes megmegállni kicsit, és megcsodálni az állatokat vagy a növényeket. Nyáron pedig hatalmas élményeket lehet szerezni, ha délután leugrunk pár órára fürdeni, és lemenő napfényben térünk haza. És hogy mennyivel másabb, mint kocsival? Egyértelműen teljesen más érzés, mindenre oda tudunk figyelni, láthatjuk, mennyire él is valójában a természet, teknősbékák az út mellett, madarak és mókusok a fákon, de nem csak az állatvilág, ami ilyen szép. Tavasztól őszig jártam le tavaly, és így végignézhettem a virágzástól a lombhullásig a fák, cserjék vagy akár a termőterületek növényeinek fejlődését is. Megvallom, hatalmas élmény volt felfedezni a környezetemet. Erre mindenkit csak buzdítani tudok, hiszen ehhez nem kell egyéb, mint egy elhatározás, hogy igenis élményt fogok szerezni magamnak, illetve családomnak. Bízom benne, hogy mihamarább elérhető lesz kerékpárúton Paksról is Dombori, hiszen kerékpárról teljesen más a természet.

Természeti kincsek ölén

Susán Janka | Fotó: Juhász Luca

Bikácson a hatvanas évek végén még több mint ezren éltek, de 1969-ben megszüntették az iskolát, és attól fogva folyamatosan csökkent a lakosok száma, a mai 438 főig. Varga János polgármester kalauzolt minket körbe a faluban és a környékén, mert a természeti látnivalók miatt is érdemes ellátogatni ide, megkeresni a Kistápéi láprétet és az Ökör-hegy környékét, de a horgászok is megtalálhatják itt a számításukat. Majd csatlakozott hozzánk Konczné Kasos Erika, aki a Bikácsi Közéleti Nőegylet színes és aktív munkájával ismertetett meg minket.

A templomtérről indulunk, hamarosan büszkén mutatja polgármester a néhány éve telepített fasort és annak parkosított környezetét. Odaérünk a régi présházak környékére, mert az 1700-as években betelepített svábként emlegetett, de tulajdonképpen német származásúak a régi időkben komolyan foglalkoztak bortermeléssel. A falu határában hatalmas szőlők voltak, amelyek mára teljesen eltűntek, így a pincék folyamatosan pusztulnak, sokat már le is bontottak. Érdekességként említi, hogy itt működött a Magyar Dohányjövedéki Rt. Magtermelő Egysége. Ez azt jelentette, hogy itt állították elő a dohánytermelők számára a dohánymagot, amiből a palántákat nevelték. Azokban az időkben a

disznóvágásokat követő hetekben esténként dohánysimítással is foglalkoztak az emberek, mert szinte minden háznál termeltek dohányt. Érdemes még megemlíteni, hogy három hullámban telepítették ki a német származásúakat, 1946-48-ig. Közben átérünk Kistápéra, elmegyünk a kedves kis játszótér, a két éve felavatott harangláb, majd a Zichy Park Hotel kastélya mellett is. Ezen a földúton lehet átmenni Németkér felé, tervben van egy műút építése is, mert azon az M6-os elérése is sokkal könnyebb lenne. Változatos erdők között haladunk, ezüst nyárfák, tölgy- és fenyőerdők között, és keressük a láprétet. Védett ritkaságai közt vannak, amelyek rejtélyesen kerültek ide más vidékekről – az Alföldről vagy az Alpok nyúlványairól –, és megtalálhatók olyan fajok is, amelyek még a jégkorszak maradványai – például a zergeboglár. Nemcsak a flórája, a madárvilága is rendkívül gazdag: nagykócsagok, fekete gólyák, szürke gémek, récék, szárcsák, vízityúkok, sárszalonkák népesítik be. A másik érdekes helyszín az Ökör-hegy, amelynek legfőbb látványossága az egybefüggő árvalányhajmező. Állítólag, ha szeles időben bemegyünk a közepébe, úgy érezzük magunkat, mintha a tengeren hullámoznánk. Május környékén érdemes lesz visszatérni ide.

Ahogy megyünk a falu felé, elhaladunk a nagyobbik horgásztó, az Öreg-tó mellett, majd megállunk a családi nap helyszínéül is szolgáló belső horgásztónál. Paksról is sokan járnak ide, akárcsak egy napot eltölteni, de többel is lehet számolni. Korszerű vizesblokk szolgálja a vendégeket, és pár sátorhely is van. A tó közepén a kis sziget igazán hangulatos, a parton szomorúfűzek sorakoznak. Polgármester úr nagy tervei között szerepel egy modern vízi színpad építése, ahol koncerteket is lehetne szervezni.

Bikácsi Közéleti Nőegylet

Konczné Kasos Erika, az egylet elnöke csatlakozik hozzánk. 2011-ben kettős évfordulót ünnepeltek,

275 éves volt a település és 225 éves a templom. Nagyszabású ünnepséget terveztek, ehhez kértek segítséget a falu hölgytagjaitól, és kapásból 24-en jelentkeztek, akikkel hónapokon keresztül készültek. A programok szervezése közben a kis csapat összeszokott, Erika javaslatára egyesületi formában folytatják a munkát. Erika tanítói, iskolavezetői múltja sokat segített ebben, hiszen ott is sok pályázatot készített. Jelenleg 34 helyi és nyolc pártoló tagjuk van, akik szintén bikácsi kötődésűek. Minden hónap 3. péntekén találkoznak, amikor megbeszélik a következő hónap teendőit.

Fő tevékenységük az értékteremtés, értékmentés körül csoportosul. A falu régi temetőjében a sírok közül jó néhány nagyon rossz állapotba került, mert nem élnek már a hozzátartozók. Minden évben felújítanak egyet ezek közül, olyan régi lakosét, akinek a település sokat köszönhet. Van egy sírköves mester, aki jutányos áron számítja meg nekik a felújítást, így évről évre jobb állapotba kerül a temető, mert tisztán tartására is figyelnek. Fellendítették a falu közösségi életét, olyan régi rendezvények újraindításával, amelyek már harminc éve kimentek a szokásból. Ezek közé tartozik az adventi hangverseny, a karácsonyi műsor szervezése a gyerekek bevonásával a templomban. Pályáztak egy játszótérre, amely meg is valósult. Építtettek a nőegylet udvarára egy filagóriát, amely kellemes helyszíne az egyházi, a települési és a saját rendezvényeknek, ahol még sütni-főzni is lehet egy kemencében. A falumúzeum létrehozásában segítették az önkormányzatot, és megnyitása óta ők takarítják, tartják rendben. Van egy picit kertjük, ahol alapvető zöldségeket termelnek, amiből az

idősebb rászorulóknak szoktak juttatni, és a templom takarítása is az ő feladatuk.
A havi találkozók 12 alkalmat jelentenének, de volt olyan év, hogy 48-szor találkoztak. Jólesik mindenkinek egy kicsit kimozdulni otthonról – mondja. Látogatásunkkor a következő programjuk a farsang volt, azt szervezték éppen. Egész évben próbálnak figyelni egymásra, a jeles alkalmakat megünnepelni, és évente szerveznek egy kicsit távolabbra egynapos kirándulást is.
Nemcsak a polgármester, de Erika nagy szívfájdalma is, hogy nincsen a településen iskola. Így nehezen tudják a gyerekeket elérni, mert különböző időpontokban érnek haza. Szerencsére óvoda még működik, de a gyerekszám is folyton csökken. A nehézségek ellenére mindig odafigyelnek rájuk, nekik való programot is szerveznek a családi napon, kézművesdélutánokat; húsvétkor például tojásfát készítettek az udvaron.

Turizmus

Érdeklődtem, hogyan kapcsolódik a falu a turizmushoz. A Zichy Park Hotel vonzza a legtöbb látogatót, és közülük jó páran a falura is kíváncsiak. Azt pedig mindenki tudja, hogy ilyenkor Erikát kell keresni, mert ő 2-3 órás program keretében körbekalauzolja őket. Mesél a falu múltjáról, jelenéről, megnézik a templomot, a régi temetőt, a nőegyletet, majd a falumúzeumot és a horgásztavat.
Időnként az innen leszármazottak is visszatérnek, akik próbálják felkutatni az őseiket. Nem olyan régen az USA-ból érkezett egy család. Az egyházmegyei levéltárban megtalálták az őseik adatait, majd az öreg temetőbe kimenve a nagyszülők sírját, és ott zokogtak mellette – mesélik meghatottan.

Kulcsosház és falumúzeum

A faluban csak úgy hívják: gólyafészkes. Ekkora gólyafészket én még nem láttam. Erika meséli, idén négy kisgólyát neveltek benne, és pont akkor rakták a napelemeket a tetőre, de ez a gólyacsaládot egyáltalán nem zavarta.
Az első három helyiségben vannak a kivehető szobák, mindegyikhez fürdő is tartozik, és egy közös konyha.

A múzeum szobájában és a nyitott borozóhelyiségben lévő kiállítási tárgyakat a helybéli lakosok adták össze. Azt remélték, talán sikerül 60-70 darabot összegyűjteni, de most már több mint 400-nál tartanak. Van egy leltáruk, amiben szerepel, melyiket kitől kapták. A megnyitón fel is olvasták az adományozókat, ami nagyon jólesett nekik.

A kültéri helyiségben minden olyan tárgy fellelhető, ami a régiek gazdálkodásához kapcsolódott. Így megtaláljuk a szőlő-, bor- és dohánytermeléshez használtakat.

Az udvarra szeretnének egy filagóriát, és terveik között szerepel egy kis baromfiudvar is, hogy teljesen hiteles és élő legyen a környezet.

Levéltár

Tolnai és Baranyai Egyházmegye levéltára található itt. A helyiségbe belépni csak írásos engedéllyel lehet.

Erika édesapja volt 44 évig a faluban a harangozó, és ő megörökölte tőle ezt a feladatot. A napi háromszori harangozást most már automata végzi, de ha meghal külföldön egy innen elszármazott, akkor ide szoktak telefonálni, és ő „kiharangozza azt", megadja neki a végtisztességet itt is. Erika presbiteri teendőket is ellát, így a templomhoz, az egyházhoz is erős szálak kötik.

Ebben az épületben találhatóak a nőegylet közösségi helyei is. A templomban nincsen fűtés, ezért a téli időszakban itt tartják az istentiszteleteket minden második vasárnap. Betársultak a györkönyi lelkészi szolgálatba, onnan érkezik Kasza Gábor evangélikus lelkész.

Amin még lehet javítani

Nagy gondnak érzik azt, hogy van egy réteg, akiket próbálnak megszólítani, de nem sikerül egyelőre. Olyan, mintha a falu közössége nem érdekelné őket, helyette inkább befelé fordulnak. A falu vezetése próbál sok mindent megadni a lakóknak. Az utcák tisztán tartásától kezdve a nyári fűnyírásokon át, egészen a téli hókotrásig. Fontosnak tartanák, hogy mindenki próbáljon valamilyen területen tenni a faluért, a falu közösségéért.

Ez így nem mehet tovább!

Krizsán Árpád | Fotó: internet

Az élet nem áll meg; soha nem léphetünk ugyanabban a folyóba; az evolúció folytonos és még sok hasonló gondolattal dobálózhatnánk, amikor a folytonosságról gondolkodunk. Persze könnyű lenne az állandóságba belekényelmesedni, és mindent megszokott sablonok mentén kezelni, de biztos jó ez nekünk?

A válasz, gondolom, a nem lenne, mert minden változik, és nagyon sok összefüggést figyelhetünk meg a különböző jelenségek között. Nehéz a változást változatlansággal megélni. Ehhez társul mindenféle tévképzet és félrevezetés, amivel nap mint nap találkozunk. Érdemes kicsit megállni, és elgondolkodni azon, amit olvasunk, látunk, hallunk, hiszen attól nem lesz valami igaz, mert mondták, vagy csak éppen hiszünk benne.

Korábban már foglalkoztunk olyan témákkal, amikben éppen arra tértünk ki, hogy a tudományt ne hitként, hanem megfelelően alapos vizsgálat és magyarázat után tényként kezeljük. Itt most egy nagyon komoly dologra hívnám fel a figyelmet, hiszen az időjárás és az éghajlat változását megéljük, és attól, hogy nem hiszünk a globális felmelegedésben, attól még sajnos van és létező folyamat. Nyilván mi ritkán járunk a sarkkörön túl, nem látunk és láttunk régen jegesmedvét a természetes környezetében, de a kutatók igen, és az a kép, ami most megfigyelhető, komoly figyelmeztetést jelenthet. A mért adatok és a képek tények, és ennek megfelelően kell kezelnünk. Ahhoz, hogy figyelmeztető jeleket vegyünk észre, nem kell ennyire messzire menni, hiszen az Alpok a maga sípályáival, gleccsereivel elég közel van, és már

ott is megfigyelhető a jég elvékonyodása, a gleccserek visszahúzódása, és az állandóan hóval borított területek egyre magasabbra tolódása. Ha még közelebbi környezetünket vizsgáljuk, akkor is tapasztaljuk a szélsőségeket, az időjárás jelentős mértékű ingadozását.

Egy másik érdekes kérdés a hulladék kezelése, ami nem választható el természetesen a globális felmelegedéstől. Nem gondolom, hogy karba tett kézzel hátradőlhetünk, ha a szelektív kukánkat megtöltöttük megfelelő módon. Sajnos már ez önmagában kevés, igazából a hulladék mennyiségét is csökkenteni kell, hiszen hiába gyűjtjük különböző kukákba a szemetet, ha az már olyan mennyiségű, hogy nem lehet kezelni. Ehhez kapcsolódóan is sok figyelemfelkeltő fotóval találkozunk, amik azt jelzik, ideje ébredni, és végre tenni valamit. A cselekvést lehet persze várni, de talán magához mérten mindenki tud tenni a környezet tisztaságáért, védelméért.

Az egész életünket összefogja az energia kérdése, akár termelésről, akár felhasználásról van szó. Jó lenne itt is tudatosságra ébredni minkét oldalon, és talán segíthetnénk saját helyzetünket.

Hahó, Darwin ma is jelen van

Általában az kételkedik az evolúcióelméletben, aki nem érti. A minap futottam bele egy olyan képbe, ami ezt mutatta oly módon, hogy miért vannak még majmok, ha az ember is a majmoktól származik. Persze már a kérdés is több sebből vérzik, és éppen ezért mutatja jól a kezdeti kijelentést.

A változás olyan folyamat, amit megtapasztalunk a saját bőrünkön. A virtuális világ annyira átszövi életünket, hogy tömegek már nem is tudnak abból kikeveredni, úgy léteznek, mintha éppen egy számítógépes játékból jönnének. Ezek az emberek nem érzik a saját határaikat, a „kőkemény" valóság ellen is küzdenek. Nem véletlen, hogy Darwin neve manapság már nemcsak az evolúció kapcsán kerül elő, hanem az emberiség körében is megfigyelhető természetes kiválasztódás kapcsán is.

Azt azonban nem árt tudni, hogy a tudatlanság olykor fájdalmas is lehet. Nem véletlenül hozták létre 1994-ben a Darwin-díjat. Maga a díj hivatalossá válásával szabályrendszert is létrehoztak, amelyben megadták, hogy kik lehetnek díjazottak. Összességében a lényeg, hogy az emberek önhibáját díjazzák. Egyre több és egyre hajmeresztőbb ötlettel találkozunk, néha csodálkozva nézzük, hogy mi járhatott az illető fejében.

Néhány példát most érdemes megnézni. Egy jól sikerült szelfiért a testi épségüket is kockára teszik emberek. A népszerűségért folytatott harc áldozata lett az a három indiai lány, akik éppen a Taj Mahalhoz akartak elutazni, és utazás előtt a közeledő vonattal akartak képet készíteni. Mire negyedik társuk jelezte, hogy már túl közel a vonat, sajnos már késő volt. De pilóta is készített már végzetes szelfit, ugyanis sötétben vakuval készített képet, aminek következtében rövid időre a látását elveszítve a gépet egy búzatáblába sikerült navigálnia.

A közlekedési eszközökkel egyébként rengeteg ilyen butaságon múló baleset fordul elő. Általában a mozgó vonat tetején szörfözni,

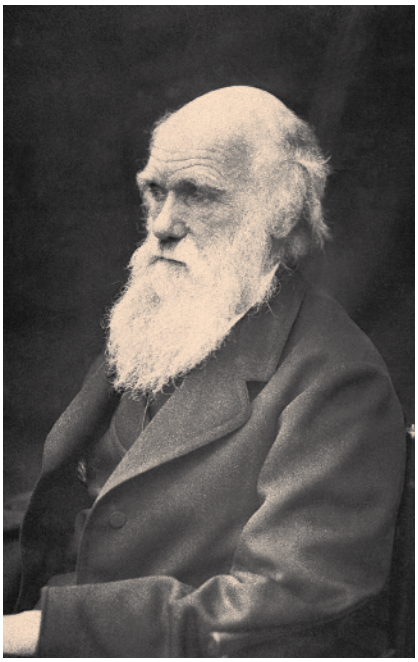

vagy éppen a mozgó vonat tetején képet készíteni – nem mindig végződik jól. Ugyanígy tragikus kimenetelű lehet a helikopter forgó rotorjának megközelítése, vagy egy repülőgép hajtóművének közelsége. Nemrég a Szent Mártonszigeten fordult elő olyan eset, hogy a figyelmeztetések ellenére a gép hajtóműve mögött „szörfölők" többen komoly sérüléseket szenvedtek.

A közút persze külön téma, de azért be kell látni, hogy bármenynyire is túlbiztosított járművel közlekedünk, a fizika törvényeit ezek sem tudják átírni. Nem véletlenül borulnak a magas építésű járművek a gyors kanyarvétel következtében. Nagyon fontos a tapadás kérdése is. Nem túlmisztifikált a probléma, ugyanis a közlekedésben a tapadási és a csúszási súrlódás is előfordulhat. A fékezés és gyorsítás esetén egészen jól kezelhető a kérdés, hiszen az ABS, ASR és a többi elektronika nagyon sokat segíthet, hiszen maximális lassulás és gyorsulás érhető el ezek segítségével, azonban nem szabad elfelejteni, hogy néha irányt is kell váltani, és általában olyankor van gond, ha oldalirányban csúszik meg a jármű. A kétféle súrlódás különbsége miatt, ha valami oldalirányban megcsúszik, akkor már sokszor az elektronika sem tud megmenteni.

Szintén érdekes az emelés kérdése, lehet túlterhelt darukat használni, meg túlterhelt járművekkel közlekedni, de nem érdemes, hiszen az esetek egy részében baleset lesz a vége. Ehhez a területhez jól illeszkedik a különböző látványsportok kérdése, a szabadidejükben a parkban ugráló, gördeszkázó és BMX-ező fiatalok szintén a fizika törvényeinek tudása nélkül látványos eséseket produkálnak. Ehhez még társul az is, hogy a technikának és szintén a népszerűségért vívott harcnak köszönhetően jó minőségű felvételeken még meg is örökítik mutatványukat.

Összegző gondolatnak csak annyit tennék hozzá, hogy köszönjük az említett embereknek, hogy rengeteg vidám percet hoznak az életünkbe, de talán érdemes elgondolkodnunk azon, hogy megéri-e. A látható bizonytalanság már legyen végre intő jel, ébredjünk fel a tudatlanságból, ha nem, akkor meg majd a fizika elvégzi a dolgát!

Paks II. is szerepet játszhat az energiarendszer szénmentesítésében

Paks II. | Fotó: Paks II.

Egy frissen publikált nemzetközi elemzés szerint a magyarok zöme a globális felmelegedést tartja a jelenkor legfenyegetőbb veszélyének. Az éghajlatváltozás különböző – közvetve vagy közvetlenül szén-dioxid-kibocsátással járó – emberi tevékenységek közös eredménye. A legjelentősebbek között van a közlekedés, a haszonállattartás, a túlfogyasztás mellett a villamosenergia-termelés is. Az elmúlt évtizedekben évről évre korábban jön el az a nap, amikor az emberiség által elhasznált természeti erőforrások és a károsanyag-kibocsátás túllépi azt a mennyiséget, amit a Föld egy év alatt képes lenne újratermelni – 2018-ban augusztus 1-jére esett a túlfogyasztás napja.

Ha mindenki tehet az üvegházhatású gázok kibocsátásáról, mindenki tehet vagy tehetne is ellene. Más és más eszköztára van a tudomány képviselőinek, a politikusoknak, a kormányzati és helyi döntéshozóknak, a civil szervezeteknek, a gazdaság különböző szereplőinek és az egyes személyeknek. Az egyszerűbb, kevés anyagi ráfordítással és apró eredményekkel párosuló lépések ugyanolyan fontosak, mint a komoly, stratégiai tervezésre épülő, jelentős erőket megmozgató költséges kezdeményezések. Az viszont biztos, hogy minél tovább halogatjuk ezeket a lépéseket, annál kisebb az esélyünk a negatív folyamatok megállítására.

Egyetemeken – köztük hazai felsőoktatási intézményekben – oktatják a klímavédelmet, a magyar kor-

mány Nemzeti Klímavédelmi Hatóságot működtet, Flandriában az úgynevezett vastag pulóver napján a károsanyag-kibocsátás csökkentése érdekében lejjebb tekerik a fűtést, és világszerte egyre többen figyelmeztetnek arra, hogy „nincs másik bolygónk", ezért „le a fosszilis energiahordozókkal!"

Csakhogy, ha felszámoljuk a fosszilis energiahordozókat, meg kell találni azokat az energiaforrásokat, amelyek szén-dioxid-kibocsátástól mentesen, folyamatosan, költséghatékonyan képesek kielégíteni a növekvő energiaigényt. Ám amikor energiastratégiáról gondolkodunk, nemcsak ezeket a tényezőket kell figyelembe venni, hanem azt is, hogy mindig, minden pillanatban álljon rendelkezésre annyi villamos energia, amennyit a fogyasztók igényelnek.

Az ellátásbiztonságot garantáló, szénmentes energiarendszer az atomenergia és a megújuló energiaforrások együttes használatával érhető el – állítja a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet Nukleáris Energiaügynöksége (OECD NEA), amely „A dekarbonizáció költségei" című kiadványát Magyarországon mutatta be. A tanulmány az atomenergia és a megújulók együttes alkalmazásának lehetőségeit vizsgálja.

– Ha a jövő klímapolitikai vállalásait el akarjuk érni, minden lehetséges technológiát figyelembe kell venni. A tanulmány egyértelműen rávilágít arra, hogy a jelenlegi körülmények között komoly állami beavatkozás, ráhatás nélkül ezeket a célokat nem lehet elérni – fogalmazott William D. Magwood főigazgató. Az OECD NEA prognózisa szerint a megújuló energiaforrásoknak jelentős szerepe lesz a jövőben, de tisztában kell lenni azzal, hogy ennek milyen költségvonzata van, és milyen hatásokat gyakorol az energiapiacra, a villamosenergia-rendszerre. A főigazgató leszögezte: minden országnak szuverén joga eldönteni, milyen módon biztosítja saját villamosenergia-ellátását. Tapasztalatai szerint mindenki arra törekszik, hogy elkerülje az erőteljes importfüggőséget. – Úgy gondolom, hogy Magyarország esetében meghatározó, hogy nagymértékben importra szorul. Ezért a szénhidrogének felhasználásának csökkentése, vagyis a klímapolitikai célok teljesítése érdekében olyan földrajzi adottságokkal rendelkező országok esetében, mint például Magyarország is, az atomenergia kiváló lehetőség – mondta William D. Magwood.

A tanulmány rögzíti, hogy az energiarendszer szénmentesítése óriási kihívás, hiszen 2040-re a szén-dioxid-kibocsátás mértékét a jelenlegi szint nyolcadára kell csökkenteni. A NEA tanulmánya szerint ez a célkitűzés csak az alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiák alkalmazásával lehetséges: atomenergiával, vízenergiával és („változó") időjárásfüggő megújulókkal. A részletes vizsgálatok alapján a klímapolitikai célok elérését is figyelembe véve az atomenergiára támaszkodó energiamix a legköltséghatékonyabb megoldás. Fontos tehát, hogy az új paksi blokkok létesítésével Magyarország hosszú távon fenntartsa atomerőműves áramtermelő kapacitását.

Először mindig adni kell

Susán Janka | Fotó: Juhász Luca, saját archívum, internet

Megilletődve olvastam a 2018-as országos szervtranszplantációs adatokat. A veseátültetések száma élő donorból 45 fő, és az egyiket ismerem közülük, Szakács Károly kollégánkat, aki édesanyját mentette meg ezzel a hihetetlen cselekedetével, bár szerinte ez természetes, nincsen ebben semmi különleges. Az erőműben sem sokan hallottak az esetről, Karcsi csak azoknak mesélte el, akiknek feltétlenül tudnia kellett róla a műtét és lábadozás megszervezése miatt, mert viszonylag hosszú időt töltött táppénzen. Nem volt gond, mindenki segítőkészen állt hozzá – mondja.

Azt olvastam az Országos Vérellátó Szolgálat honlapján, hogy beszéljünk otthon a szervadományozásról, mert kétféle donor létezik: elhunyt (agyhalott) és élő. A jelenlegi jogszabályok szerint, aki nem tett tiltakozó nyilatkozatot, annak szervei felhasználhatóak. Tehát ezért kellene beszélni róla otthon, és ha valakiben tiltakozás fogalmazódik meg, hivatalossá is kell tennie azt, mert ennek hiányában a jogalkotó feltételezi a beleegyezést. De mielőtt bárki ebben az irányban indulna el, olvassa el Karcsi és édesanyja megható történetét.

Általában van bennem egy kis izgalom a riportok előtt, de bevallom őszintén most ettől sokkal többet éreztem. Már jóval korább-

ban elkezdtem magam vizsgálgatni, vajon hogyan határoznék én egy ilyen helyzetben. Mert egy ilyen döntés visszafordíthatatlan a donorra nézve. Azt mondják, az életben soha nem szabad feladni, mert mindenre van megoldás, de egy ilyen döntés után már nem tudunk módosítani testünk megváltozott állapotán. Ezen félelmeim szálltak el talán legelőször a beszélgetésünk alatt, mert kiderült, aki donorrá válik, annak nem engedik el a kezét, rendszeres szűrővizsgálatokra kell járnia, és ha gond lenne a megmaradt veséjével, azonnal a transzplantációs lista elejére kerül, ami megnyugtatóan hangzik. A rendszeres szűrővizsgálatok pedig sok esetben azt eredményezik, hogy egy donor jobb egészségi állapotban éli le az életét, ellenőrzöttebb az élete ilyen szempontból – mondja Karcsi.

Édesanyja veseproblémái már hosszú évekkel ezelőtt kezdődtek. Eleinte csak a vizsgálati eredményei nem voltak megfelelők, az értékekből arra lehetett következtetni, hogy később lehet komolyabb gond is ebből. Úgy három évvel ezelőtt viszont a veséi fehérjét kezdtek el üríteni, ekkor került először szóba a dializálás, igazából itt fordult rosszabbra a helyzet. Beépítettek a hasüregébe egy ún. Tenckhoff-katétert, amivel évekig kellett együtt élnie. A cső egy szakasza a beteg hasán kívül van, amin keresztül naponta 4 alkalommal kell oldatot cserélnie. Leengedi a méreganyaggal telt folyadékot, majd betölti a tisztát. Szerencsére a munkahelyén is megengedték, hogy ott elvégezze a tisztítást, így tulajdonképpen a műtét előtti napokig dolgozott.

A család természetesen összefogott, donornak legelőször Karcsi nagymamája is jelentkezett, de ő már nyolcvanéves. Megvizsgálták édesapját és az édesanyja bátyját is, de ők sem feleltek meg. Ahogy édesanyja állapota romlott, egyszer az öccsével eldöntötték, eddig vették figyelembe az édesanyjuk tiltakozását a fiai bevonásától, de most cselekedniük kell. Így titokban elmentek ők is a tesztvizsgálatra, amin kiderült, mindketten megfelelnek. Ezt követte a szinte egyéves részletes kivizsgálás, ahol a kislábujjuktól a fejük búbjáig alaposan átnéztek mindent. Amikor édesanyjuk megtudta, kért még egy évet, hátha kap ez alatt az idő alatt egy másik donortól vesét. De a várólista rendkívül hosszú, így ezen az oldalon nem történt előrelépés. Közben azt is eldöntötték öccsével, hogy Karcsi lesz, akinek veséjét beültetik édesanyjuknak. Talán az szólt mellette, hogy ő hat évvel idősebb öccsénél, és egy picit az is nyomott a latba, hogy öcscse elég komolyan sportol.

Aztán elérkezett a műtét napja. Az élő vesés műtétnél egy kórteremben készítik elő őket. Reggel hat órakor vitték el először Karcsit a műtőbe, és ahogy kivették a szervet, követte őt az édesanyja.

Az első élő vesés donor

55 éve végezték az első ilyen műtétet hazánkban, és Szántó Laci bácsi ma is jó egészségnek örvend. Az ujraszervezes.hu oldalon olvastam vele egy interjút. A bátyja veleszületett vesezsugorban szenvedett, és rajta segített a szerve felajánlásával. Idős kora ellenére, még a fizikai munkát is jól bírja, a korral együtt járó kisebb panaszai mellett. Karcsi tavaly találkozott is vele a Pro Vita „életmentő" díj átvételekor, amelyet 2007 óta már a donorok is megkapnak.

Kiből lehet donor?

Akkor történhet élő donorból szervadományozás, ha a donor a recipiens
a) egyenes ágbeli rokona,
b) egyenes ágbeli rokonának testvére,
c) testvére,
d) testvérének egyenes ágbeli rokona.

Kivételesen a fenti feltételek hiánya esetén is sor kerülhet szerv adományozására. Ebben az esetben a donor és a recipiens együttes kérelmét a kórházi etikai bizottság vizsgálja meg. A kórházi etikai bizottság akkor járul hozzá a szervkivételhez, ha meggyőződött róla, hogy a donor és a recipiens között szoros érzelmi kapcsolat áll fenn, és az adományozás ellenérték nélkül, valamint kényszertől, fenyegetéstől és megtévesztéstől mentesen történt.

Két olyan donor- és recipienspár esetében, akiknél a jóváhagyott szervátültetés (az etikai bizottság határozatának meghozatalát, illetve a szükséges vizsgálatokat követően kiderült orvosi indok miatt) nem végezhető el, de szakorvosi javaslat alapján a két szervátültetés a donor- és recipienspárok cseréjével elvégezhető, az etikai bizottsághoz együttesen benyújtott – közokiratba foglalt – közös kérelmükre, az etikai bizottság jóváhagyásával a két szervátültetés elvégezhető. Forrás: ovsz.hu

A vese működése:

A vesén percenként 1 liter vér áramlik át, és a kiválasztott folyadék (glomeruláris filtrátum) 120 milliliter, 24 óra alatt ez 170 liter elsődleges szűrletnek felel meg. Az elválasztott folyadék nemcsak vizet, hanem számos egyéb anyagot is tartalmaz. Ennek az óriási mennyiségnek azonban a 99%-a visszaszívódik, ami jelentős feladatot ró a vesére.

A vese működése nem merül ki csak a folyadék kiválasztásában, hanem rendkívül sokrétű, kiválasztó, méregtelenítő és szabályozó feladata van. A só, a hidrogénkarbonát, aminosavak, cukor visszaszívódik, viszont a hidrogéniont kiüríti, ezzel is egyensúlyban tartva a szervezet vegyhatását (pH). Ez az oka annak, hogy a vizelet vegyhatása rendszerint savas jellegű. Ugyancsak a vizelettel ürülnek ki az anyagcseretermékek (kreatinin, karbamid, húgysav) és a gyógyszerek jelentős része. A vizelettel ürül ki a szervezetbe kerülő kálium, a kalcium- és foszfátion.

A vese maga is termel bizonyos anyagokat, amelyeknek részben a vérnyomás szabályozásában, részben a vérképzésben van szerepük.

Forrás: Nemzeti Vese Program

A vese működése:

2018. évi szervtranszplantációs adatok

Megvalósult szervkivételi riadók száma elhunyt donorból: 168

Veseátültetések száma

Elhunyt donorból: 290

Élő donorból: 45

Összesen: 335

Májátültetések száma: 80

Kombinált vese- és hasnyálmirigy-átültetések száma: 5

Szívátültetések száma: 62

Tüdőátültetések száma: 23

Forrás: Nemzeti Szervdonációs Regiszter

8 aranyszabály vesénk védelmében

1. Tartsa fitten és aktívan saját magát!
2. Rendszeresen ellenőrizze vércukorszintjét!
3. Ellenőrizze vérnyomását!
4. Étkezzen egészségesen, és vigyázzon a testsúlyára!
5. Fogyasszon bőségesen vizet!
6. Ne dohányozzon!
7. Ne használjon rendszeresen vény nélküli gyógyszereket!
8. Ellenőrizze vesefunkcióját, ha egy vagy több „nagy kockázati tényezővel" rendelkezik, úgymint: cukorbeteg, magas vérnyomása van, túlsúlyos, Ön vagy egyik családtagja vesebetegségben szenved.

Forrás: varoszoba.hu

Az orvosok azt mesélték nekik, ahogy beültették a vesét, rögtön elkezdett dolgozni, és több liter vizelettől szabadította meg édesanyját, hamarosan eltűntek az addigi dagadások. Hihetetlen kis szerv ez a vese – mondja Karcsi.

Karcsi és a zene

Gyerekként járt zeneiskolába, de az akkori képzési módszerek nem tudták ott tartani. A zene világa mindig vonzotta, autodidakta módon tanult meg gitározni, zenekarban is játszott. Majd úgy négy éve a rockabilly stílus fogta meg igazán, és elkezdett nagybőgőn játszani. Bandájával, a Stinky Rodders Rockabilly Trióval éveken át koncerteztek együtt, de tavaly nyáron a trió felbomlott, az új pedig most van alakulóban.

Ha valami probléma van az egyikkel, a másik képes átvenni a feladatát teljes mértékben, amiben meg is nagyobbodik. Sokan nem is tudnak arról, hogy csak az egyik veséjük dolgozik. Ahogy mesél, minden egyszerűnek tűnik, pedig milyen óriási dolog életet adni annak, akitől az életet kapta. Dél körül már a kórteremben voltak. A lábadozásban a legkellemetlenebb számára a gázos feltöltés miatti kb. négy napig tartó fájdalmak voltak, ami miatt nem is a műtéti vágásokat érezte, hanem a gáz feszítését. De erre a fájdalomra már korábban felkészítették.

Mi történt azóta? Visszakapták az egészséges édesanyjukat, aki most ismét olyan, mint régen, ezzel a családi egyensúly is helyreállt. Az egyensúly alatt azt is érti, hogy nemcsak ő adott az édesanyjának, hanem ő és a család többi tagja is kapott, mert újból számíthatnak az édesanyjukra. Először mindig adni kell, hogy utána kaphassunk.

Karcsi magán semmilyen negatív változást nem érez, ott tudta folytatni az életét, ahol a műtét miatt egy kicsit megszakította a normál kerékvágást. Csak pozitívumot tud mondani, életük legnagyobb happy endjét élték meg.

Az ember fél az ismeretlentől, amin úgy tud felülkerekedni, ha tájékozódik, bővíti a tudását, és akkor az addig félelmetesnek, óriásinak tűnő akadály átugorhatóvá válik. Sok ember számára így van ez, ha a szervek adományozásáról van szó, hiszen mindjárt bekúszik a gondolataink közé élet és halál. Bevallom, én is tudatlan voltam a témában, Karcsi nagyon sokat segített, hogy most már másként tekintek erre.

Földön, vízben, levegőben

Vadai Zsuzsa | Fotó: saját archívum

Hanuszka Sándor

A házasság hetében találkoztam Hanuszka Sándorral és feleségével, akik részesei voltak a városi rendezvény sorozatnak. Beszélgetésünk során egy rendkívül sokrétű, harmonikus házasságban és családban élő nyugdíjasunkat mutatom be.

– *Honnan indult az életed?*

Pakson születtem, Dunakömlődön nőttem fel. Hárman vagyunk fiútestvérek, sajnos édesanyánk fiatalon megözvegyült, így korán megtanultam a kétkezi munkavégzést.

– Dunaújvárosba kitűnő bizonyítvánnyal mentem ipari tanulónak a gépszerelő szakra, majd a Bánki Donát iskolában szakérettségit szereztem. A katonai idő letöltése után a 26-os Építőipari Vállalattól kimentem az NDK-ba dolgozni, majd a Vegyépszert követően az Atomerőmű Vállalat Külső Berendezések Üzemébe 1983-ban vettek fel (mai Külső Technológiai Osztály). Üzemlakatosként kezdtem, majd gépész és a technikusi oklevelem megszerzése után főgépész, majd berendezés felelős lettem, és ebből a munkakörből jöttem el nyugdíjba 2007-ben.

– *Hogyan lettél búvár?*

– 1983 őszén rendkívül alacsony volt a Duna vízszintje, és akkor vált szükségessé, hogy a hidegvíz csatornát lezárják egy lemezfallal, és szivattyúkat kellett telepíteni a Duna felőli oldalra, hogy szükség esetén tudják tartani a hidegvíz csatorna megfelelő vízszintjét. A vízalatti szerelést búvár múlttal rendelkező kollégák végezték, és ekkor jelentkeztem búvárnak. A munkámhoz kapcsolódtak a vízművi berendezések, és az alvízterek rendszere. Komoly elméleti és gyakorlati oktatás után nemzetközi búvárminősítést, majd háromcsillagos búvárminősítést szereztem. A vízkivételi mű összes víz alatti berendezésének a karbantartását megelőző tisztítását, iszapmentesítését mi végeztük. Mindig szerettem a kihívásokat, a munkám

során voltak alpinista feladataim is, mikor kötélen lógva, nagy magasságban végeztem a rám bízott munkákat.

– *Voltak veszélyes helyzeteid?*

– A Fadd-Dombori komplejáró-jánál egy lókupec bement a kocsmába, és a teherautója a platón álló lóval együtt megindult, és elsüllyedt a Dunában. Alig 30-35 centiméteres résen az iszapban kellett az autó alá bújnom, és drótkötéllel rögzítenem, hogy csörlővel fel tudják a szárazföldre húzni. Bölcskén, a Dunában a római kori köveket mi tártuk fel, amelyeket a katolikus plébániával szemben a római kőtárban állítottak ki, a nevünket megőrizték az utókornak. A fajszi Duna-szakaszon egy nagy erőkifejtés során kiszakadt a jobb vállizületből a bicepszem, így egy kézzel a mederfeneken másztam ki a partig.

A melegvíz-csatorna torkolati visszakeverő műtárgyánál, ahol félelmetes sebességgel ömlik a víz a Dunába, 1988-ban a víz alatt árammal kellett a vasbeton rácsozatot kivágni. Ehhez még hozzátartozik, hogy akinek fém fogtömése volt, azokat elektródacserekor rázta az áram, mivel nekem az összes fogam még mindíg eredeti, többnyire rám hárult a feladat.

– *Pakson laktok?*

– Sokan azt hiszik, hogy dunakömlődiek vagyunk, inkább úgy fogalmaznék, hogy kétlakiak. A lakásunk Pakson van, de a kert, a szőlő, a présház és a feleségem szülői háza Dunakömlődön van. A gyümölcsfákat, a szőlőt nagyon szeretem, oltom-szemzem őket, és igyekszem a régi fajtákat megmenteni. Az utóbbi időkben egyre jobbak a boraim, mindig a minőség a legfontosabb szempont. Elvégeztem egy borbíratanfolyamot, és néhány éve már bírálgatok a szomszéd települések borversenyein. Röviden fogalmazva a bor olyan, mint a nő, hogy sok gondozást és odafigyelést igényel.

A feleségemmel, Marikával óvodáskorunk óta ismerjük egymást, az általános iskolában is egy osztályba jártunk, az idén ünnepeljük a 38. házassági évfordulónkat. A polgármesteri hivatalnál több évtizedig igazgatásszervezőként, majd osztályvezetőként dolgozott, az utolsó években átkerült a járási hivatalba és 2016 decembere óta már ő is a nyugdíjas éveit tölti.

– *Gyerekeitek merre élnek?*

– Két gyerekünk van, Anett vegyészmérnöki karon végzett a BME-n, Sándor gazdasági informatikusként szerzett diplomát a Corvinus Egyetemen. Lányunk férjével Pakson él, kisfiuk, Barnika 21 hónapos. Ő a mi kis szőke „hercegünk". Nagyon örülünk a közelségüknek, és élvezhetjük a nagyszülők boldogságát, az unoka cseperedését. Sanyi Budapesten él a feleségével és a 11 hónapos Annamarival, aki már boldogan szedi az apró lábait. Minden találkozásnál csak ámulunk, hogy mennyit fejlődött a tüneményes Ancsika! A fiunk születésnapja megegyezik az enyémmel, így együtt ünnepeljük a születés- és névnapunkat is.

– *Hogy is volt, azaz esküvő?*

– Amikor 1981-ben összeházasodtunk, akkor csak polgári esküvőnk volt és régi álmunk vált valóra 2014-ben, amikor szentségi házasságot is kötöttünk. Szűk családi körben a gyerekeinkkel terveztük a szertartást. Ebben a tudatban mentem fel a templom lépcsőjén, de amikor beléptünk a templomba, és megláttam a testvéreimet és a családjukat, elszorult a szívem a boldogságtól. Ezután jöttek számomra a meglepetések. Marika és a gyerekeim a hátam mögött megszervezték az ünnep méltóságához a pezsgős koccintást, de igazán akkor lepődtem meg, amikor mindenkit a Kömlődi Halászcsárdába invitáltak. A gyerekeink voltak a tanúink, és láttam a csillogó szemükben a meghatottságot. Büszke vagyok rájuk, mert látom rajtuk, hogy milyen odaadással, gondoskodással vannak ők is a családjuk iránt.

– *Hogyan telnek a napjaitok?*

– A Sárgödör téri egyesületnek és a dunakömlődi borbarátoknak is a tagja vagyok. A kömlődi borbarátokkal fröccstúrákat szervezünk, ami keretében bemutatjuk Dunakömlőd természeti kincseit, szépségeit és az itt termelt kitűnő borainkat. Az eddig lezajlott mindkét túra nagy sikert aratott a résztvevők körében, sokan jelezték, hogy a következőre is szívesen jönnek.

Feleségemmel tagjai vagyunk a dunakömlődi és az atomerőműves nyugdíjasok egyesületének. Nagyon szeretünk táncolni, és vidám táncos estéken kikapcsolódni. A paksi városi tekebajnokságban évek óta játszom. Szeretek főzni a városi főzőversenyeken, a nyugdíjas klubban is rendszeresen főzök halászlét, kocsonyát, pörköltet, vagy amire igény van. A Gastroblues Fesztiválon a dunakömlődiek csapatát erősítem.

Ha dolgozom, általában énekelek, fütyörészek, szóval jól érzem magam az egyre „feszülő" bőrömben. Ebben nagy része van a Külső Technológiai Osztály dolgozóinak, illetve az erőműnek. Szeretem a családomat, tisztelem az embereket, és a legfontosabb, hogy mindnyájan egészségben éljenek, természetesen velem!

„Kicsi lány, itt mindenki mindenkit tegez, úgyhogy ne magázz minket!”

Orbán Ottilia | fotó: Bodajki Ákos

Ki sem merem mondani, hogy hány éve ismerem. Bár visszatekintve szinte „elszaladt az idő” felettünk. Mindegyikünknek felnőtt gyermekei vannak már. Ha ránézek, azért még mindig ott látom azt a fiatalos, huncut mosolyt a szája sarkán, amit több évtizede is megszoktam. A humánpolitikai szervezet munkatársával, Csányiné Kern Aidával cseverésztünk a „PAV-os” időkről: ki, hogyan élte meg az elmúlt több mint három évtizedet. Érdekelt, hogy ennyi idő elteltével a „Kicsi lány” felnőttként hogyan idézi fel a kezdeti időszak emlékeit.

– Akkoriban sokan nem gondolták volna, hogy itt mindenkinek megváltozik majd az élete. Pakson születtél, és itt képzelted el a jövődet is. Hogyan kezdődött a „PAV-os” korszakod?

– A PAV-nál 1986. augusztus 4-én kezdtem el dolgozni a Munkaügyi Osztályhoz tartozó adminisztrációs csoportban. Emlékszem, hogy milyen furcsa volt, hogy szinte mindenki idősebb volt nálam. Azt

mondta kedvenc főnök asszonyom – akire a mai napig tisztelettel és szeretettel gondolok –, Kaszásné Bea: „Kicsi lány, itt mindenki mindenkit tegez, úgyhogy ne magázz minket!" A nitrogénépületben kezdtem el dolgozni Haagné Marikával és Kótiné Erikával. A Reaktorosztály és a Számítástechnikai Osztály volt az első területem.

– *Hogyan alakult a pályád a későbbiekben? Kik voltak azok az emberek, akik a legnagyobb hatást gyakorolták az életedre?*
– Emlékszem, Ottika, te is menynyit segítettél nekem, hiszen akkor még te is a Reaktorosztályon dolgoztál koordinátorként. Ezért a mai napig hálás vagyok, hogy kezdőként befogadtatok és segítettétek a munkámat. Majd később Wolfné Hugival és Kaszás Mónival dolgoztam együtt hosszú éveken át. Ezek voltak a legszebb és legjobb évek. Egymás tekintetéből tudtuk, hogy mit szeretne a másik, vagy mit nem. Meg sem kellett szólalnunk! Régen az adminisztrációs csoportban sokkal többen dolgoztunk, 30 fő feletti volt a létszám. Ma a munkaidő-nyilvántartó csoportban 13-an vagyunk. Nagyon szeretem a munkámat, és szerintem jó a kapcsolatom a társosztályokkal és a dolgozókkal is. Kölcsönösen számíthatunk egymás segítségére. A munkám általában a bizonylatok beírása, szabis papír, túlórás papír, csúszó, esetleg táppénzes papír beírása. Ha a bizonylatokat beírtam, kijavítom a blokkolóórát, majd mindent berögzítek az SAP-rendszerbe, a bérbe. Hó végén a jelenléti ívekhez tűzzük a bizonylatokat, és mindenkinek van egy papírmappája, abba lefűzzük emberenként a jelenléti íveket havonta. 225 fő bérét rögzítem és munkaidejét tartom nyilván. Később Szabóné Erzsikével, Királyné Borikával, Szalai Pistivel és most már hetedik éve Buránszky Virággal dolgozom együtt. Jól érzem magam a csoportban. Időnként van osztálybuli és egy-egy vacsora is kötetlen beszélgetéssel és időtöltéssel. Fiatal osztályvezetőm Domak Kata és még fiatalabb csoportvezetőm van, Páskuly Bianka. Férjem is itt dolgozik az erőműben, három műszakban a Turbinaosztályon, szolgálatvezetőként. Fiunk tavaly diplomázott Pécsett, és ő is nagyon szeretne itt dolgozni. Remélem, hogy sikerülni fog.

– *Hogyan jellemeznéd ezt a kezdeti időszakot? Mit jelentett számodra akkor itt dolgozni?*
– Lassan már 33 éve dolgozom itt. Hihetetlen, hogy már így elszállt az idő. Az Üzemviteli Igazgatóság, Üzemviteli Főosztály, Turbinaosztály, Üzemirányítási Főosztály, Üzemirányítási Osztály, ügyeletes mérnökök és a Munkairányítási Osztály tartozik hozzám. Napi szinten, telefonon és személyesen tartom a kapcsolatot az osztályon dolgozókkal. Régen mindenki ismert név szerint, és látásból én is ismertem mindenkit. Ma már egyre több az új és ismeretlen arc. Ami nagyon jó, mert szükség van a fiatalok munkájára. Ami viszont feltűnő, hogy hiányzik az egymás iránti tisztelet és figyelmesség, az alázat és udvariasság.

– *Voltak-e valamilyen – akár pozitív, akár negatív – szempontból különösen emlékezetes események, történetek a kezdetekből?*
– Erről jut eszembe, hogy második hete dolgoztam az erőműben, amikor kopogtak az irodaajtón. Munkáskabátban állt az ajtóban Pónya Józsi bácsi, az akkori PAV-os vezérigazgató. Erősen megszorította a kezem, bemutatkozott, megkérdezte, hogy mit dolgozom, és hogy tetszik a munkám. Olyan volt, mint a mesékben, Mátyás király álruhában. Ma is érzem az erős kézszorítását. Megtisztelő volt az érdeklődése egy fiatal kezdő iránt. Első munkahelyem, de nem unalmas. Mindennap szinte más, új kihívásokkal és feladatokkal.

– *Díjak, kitüntetések?*
– 2017-ben kaptam Céggyűrűt, amelyre nagyon büszke vagyok.

– *Család, hobbi, szabadidő?*
– Szabadidőmben moziba megyünk, sokat olvasok és gobelinezek. Édesanyám és a fiunk is velünk lakik. Maximalista és aggódó típus vagyok.

– *Mit tartasz a legfontosabb dolognak az életedben?*
– Legfontosabb dolog az életemben, hogy biztonságban, szeretetben, egészségben és boldogságban éljünk a családdommal.

Nyugdíjba vonult kollégáink

2019. február

Hódy Ferenc Gyula
ügyeletes műszerész
MVIGH ÜVIG ÜVFO IÜO

Molnár Piroska ellenőrző laboráns
MVIGH ÜVIG VEFO VEO

Horváth László berendezéstechnikus
MVIGH MIG MFO IMO

Értékes István műszerész
MVIGH KAIG ÜFFO BRO

Három betű, négy X

Tóth Márton | Fotó: internet

Pakson sok minden megváltozott a mögöttünk hagyott fél évszázadban, hiszen kinőtt a földből egy atomerőmű, 40 éve vált Paks várossá, és ekkor született meg az Atomerőmű Sportegyesület is, ami korához hűen már letett ezt-azt az asztalra. A következő hónapokban mozaikszerűen pillantunk be az ASE szakosztályainak sikereibe, sztorijaiba, megnézzük büszkeségeit, elsőit és sok-sok érdekességet a város legnagyobb klubjáról.

1360 sportoló

Az egyesületnek öt versenyszakosztálya – judo, kajak-kenu, kosárlabda, sakk, futball – van, amatőrként a pingpongosok, a kyokushin karatésok, vitorlások, tekések, természetjárók, síelők, rádióamatőrök és az öregfiú-focisták és -kosarasok is megtalálják a számításukat.

38 edző

Az öt versenyszakosztályban szakképzett edzők foglalkoznak az utánpótlással és a felnőttekkel. Legtöbben a kosárlabda tudományát prezentálják az arra szomjazóknak, majd a judós szakemberek vannak a létszámdobogó második fokán, megelőzve a focistákat, a kajak-kenu művészetét oktatókat és a pepitatábla előtt stratégián gondolkodókat.

Versenyek

Évente 200 000 km-nél többet, nagyjából öt Egyenlítő-kört tesznek meg sportolóink országon belül, versenyre utazva. Kosárlabdában nyár kivételével hetente vannak meccsek, a focistáknak télen is van egy kis pihenő. A kajak-kenu ugyebár idénysportág, májustól októberig vannak a rajtok, a judót és sakkot pedig a fedett hely miatt időjárástól függetlenül lehet űzni.

Az ASE teszi lehetővé a gyerekek szeptemberi sportmustráját, a Paksi Sportágválasztót, valamint a rákövetkező megmozdulást, az Atomfutást is. Szakosztályaink is szerveznek időről időre országos vagy akár nemzetközi viadalokat, ami messze viszi városunk jó hírnevét.

Gömbölyű a világ

A kosárlabda egy kisvárosban túlmutat a sporton, társadalmi eseménynek számít, egy olyan helynek, ahol a meccsek alatt/után az emberek találkoznak, beszélgetnek, barátkoznak, összevesznek, drukkolnak és persze nagyon értenek hozzá. Majdnem annyira, mint a focihoz.

A XX. század közepénél is mélyebbre nyúlnak a paksi kosárlabda gyökerei, így az ASE alapításánál is az egyik alapsportágként szerepelt. A kosárlabda-szakosztály kezdetben hobbikosarasokból állt, aztán jött a virtus a 80-as évek második felében, és felpörögtek az események, a 90-es években stabil első osztályú klubbá vált az ASE, de kiugró eredmény nem született ebben az időszakban.

És eljött az ezredforduló, ami a pályán is fordulatot hozott: a 2000-es években négyszeres magyar bajnok és négyszer kupagyőztes lett a gárda, a dobogón is megszokott látvány volt a piros–kék mezes csapat, a Mészáros Zalán, Gulyás Róbert, Jan Pavlik nevével fémjelzett teamek meccsen nemigen akadt üres négyzetméter a Gesztenyés úti sportcsarnokban.

Az utóbbi években szűkebb volt a termés, ám közösségi hely jellegéből semmit sem vesztett a klub, és kitartó munkával visszajuthat a 2000-es évek aranykorszakának szintjeire. A szurkolókon nem múlik. Habár mindig hallgatni rájuk, veszélyes lehet.

A hölgyek is serényen pattogtatják a labdát, a kezdeti versenyszakosztályi lét után volt egy tömegsportos éra, ám az utóbbi pár évben újra csillognak az utánpótlás-bajnokságokban.

Vízen

Egyidős a klubbal az Atomerőmű Sportegyesület kajak-kenu szakosztálya, ami mára a dél-dunai régió központjává vált, regionális és országos versenyeknek otthont adva.

A kezdeti évek nemzetközi áttörését az 1986-ban, Kubában rendezett Ifjúsági Barátság Verseny (IBV) jelentette, amelyen Hoffmann Ervin robbant be a mezőnybe, és a sikeres ifiévek után meghatározó felnőtt versenyzővé vált. A korosztályos vb-n vagy Európa-bajnokságon érmet szerző kenusok közül Feil Imrének és Kozmann Györgynek is sikerült megtartania felnőttkorra a jó formát, amely igazán utóbbinak teljesedett ki.

Az olimpiai debütálás az akkor 26 éves Kozmann Györgynek sikerült, 2004-ben, Athénban bronzérmet szerzett a legendás ötkarikás bajnok, Kolonics György oldalán, amelyet négy évvel később megismételt, ám Kolonics halála miatt Kiss Tamással térdelve egy hajóban. Kajakosaink közül Siebel Lajos, Gyökös Lajos, Somorácz Tamás és Boros Gergely tudott megragadni a felnőttmezőnyben, világ- és Európa-bajnoki címek, illetve Somorácz (2016) és Boros (2008) révén egy-egy olimpiai részvétel fűződik a nevükhöz.

A szakosztály jelene sem elhanyagolható, hét válogatott – Pupp Noémi, Kiszli Vanda, Vajda Bence kajakosok, Koleszár Zoltán, Hodován Dávid, Kollár Kristóf és Juhász István kenusok – is az ASE színeiben teszi vízre a hajóját, és az utánpótlás is tartogat még olyan fiatalokat, akik nevétől visszhangozhat a part.

Akárcsak a dobverőtől, amit a sárkányhajósoknak adott ütem kelt a Dunán, hiszen a szakosztály nem csupán a kezdő fiataloknak, hanem a kajak-kenu területén szűz, szavazóképes társadalom számára is olyan lehetőséget kínál, amit ha egyszer megérez az ember, nem akar elengedni.

Rúgjuk a bőrt

Hazánk és a világ legnépszerűbb sportja, a futball sem hiányozhat az ASE repertoárjából. Délutánról délutánra gyerekek sokasága szalad ki a gyepre a Gesztenyés úti sportkomplexumnál, hogy az edzők szavára ugorjanak, szlalomozzanak, fejeljenek, dekázzanak és rúgják a gólokat: ügyesedjenek és élvezzék a mozgást.

Az ezredforduló előtti évben szerepelt utoljára NB-ban a felnőttlabdarúgás a szakosztály keretein belül, és az előtte lévő 16 évben is hozták a fiúk az izgalmakat a városnak: első NB II.-es évében nyolcadik lett a bajnokságban az ASE, a Magyar Kupa legjobb négy csapata között pedig a zöld sasok, a Ferencváros gárdája jelentette a végállomást, ami – ismerve az akkori erőviszonyokat – igazán megsüvegelendő. A csúcsot Reszeli Soós Istvánnal érte el a gárda, amikor az 1996-97-es bajnokság után a felnőttcsapat jogot szerzett az NB I. B-s szerepléshez, ahol azonban nem tudott gyökeret verni, mert az 1998-1999-es bajnoki évben a felnőttlabdarúgás megszűnt.

Kezdetektől nagyon komoly utánpótlásmunka folyt és folyik a klubban, több bajnoki címet is bezsebelt az ASE, az 1993-94-es bajnokságban az ifi „A" csapata Patkós István edző vezetésével megnyerte az NB II.-es bajnokságot. Abból a csapatból pár játékos megjárta később az NB I.-et is, Váyer Gábor, Buzás Attila, Éger László, utóbbi a címeres mezt is magára ölthette.

Gyakran látni a pályán hölgyeket is stoplissal a lábukon, ami nem véletlen, hiszen az utóbbi években a gyengébbnek mondott nem képviselői előtt is adva van a lehetőség a szakosztálynál.

Azon sem lehet csodálkozni, ha a paksiaknak ismerősen cseng Fiola Attila vagy Szabó János neve, ugyanis az egyesületben nevelkedett fiatalemberek még mindig aktívan rúgják a bőrt, és a válogatott háza táján is feltűnnek.

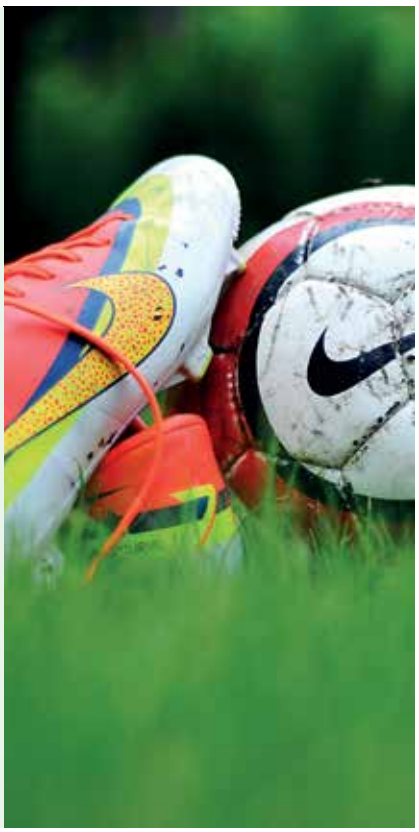

Változatott művészet

Két ember egymással szemben, test test elleni küzdelem, erő és állóképesség. És tisztelet a sportág iránt, meghajlás a tatami előtt, technikák egymásnak feszülése. Ez a cselgáncs, judo, aminek egyik hazai fellegvára a paksi ASE Judoszakosztálya.

A cselgáncs az egyik legszélesebb korosztályt felölelő mozgásforma a városban, hiszen a legkisebb, 5-6 éves gyerekektől a veteránok „öregfiúkedzéséig" találkozhatunk a környezetünkben legalább egy olyan ismerőssel, aki testközelből átélte a csípődobást, vazarit, ippont. Nem véletlen a népszerűsége ennek a harcművészetnek, hiszen iskolai szinten már több mint 30 éve jelen van a judo, olyan tehetségeket adva a sportágnak, akik utánpótlásszinten nemzetközileg is csillogtak, mint Bán Zsuzsanna, a Till testvérek, Barbara és Regina vagy Krausz Tamás, a felnőttek mezőnyben Mészáros Anett és Kanczler István is szerzett örömet az országnak.

A világ akkor ismerte meg Paks nevét, amikor Kovács Antal 1992-ben, Barcelonában belső combdobásokkal, azaz uchimatával végigment az egész 95 kilogrammos mezőnyön, és olimpiai bajnoki címet szerzett. A világbajnokságon sem talált legyőzőre az Atom Anti nevet kiérdemlő sportoló, aki jelenleg is a népes reggeli tréningek szorgos látogatója.

Braun Ákosnak 2005 volt a nagy éve, világ- és Európa-bajnoki arany volt a belépő az Év Sportolója díjhoz. Bor Barna, Csoknyai László és Cirjenics Miklós is olimpialátott fiatalemberek, ha minden a tervek szerint alakul, akkor izgulhatunk még értük, akárcsak az 52 kilogrammos Pupp Rékáért.

Sportbőség

Nagyot fordult az élet a múlt század második felében Pakson, mivel az atomerőmű mellett sok-sok ember is megjelent, hiszen valakinek üzemeltetnie is kellett ugyebár az áramgyárat. A 60-70-es években csak a középiskola tudott szervezett keretek között sportéletet teremteni, persze ezt is megreformálta a felpezsdült élet, és elkezdtek szaporodni a szabadidő eltöltésének lehetséges helyszínei, a sportlétesítmények.

Az 1986-ban elkészült, szimbolikus ASE-csarnok tág teret nyitott a széles körű szabadidősportok kialakulásának és működtetésének, amihez szakembergárda is társult, így adott volt minden a szabadidősport-szakosztály megszületéséhez.

A szakosztály alapját azok a szakcsoportok adják, amelyek folyamatos munkája biztosította és a mai napig biztosítja a közösségi élményre és kellemes mozgásra vágyó érdeklődőknek a programokat. A városi kosárlabda-bajnokság már több mint 20 éve mozgatja meg a gyűrű iránt érdeklődőket, és évről évre pörgős meccsekkel rukkolnak elő a csapatok. Persze széles a szabadidősport spektruma, az asztalitenisztől kezdve az asszonytornán át a vitorlázásig összesen 10 mozgásforma űzői várják az érdeklődőket.

Királyszárny

Ami az ASE-nak 40, az a sakkozóknak 37! A sakkszakosztály Vinnay István vezetésével 1982-ben tette meg az első lépéseket, azóta töretlenül éri el a sakk-mattokat.

A korai években a gyermek- és ifjúsági sakkozók oktatásával, az utánpótlásbázis megalapozásával foglalkoztak a szellemi sport szakavatott művelői, és ahogy az az evolúcióban megszokott, fokozatosan fejlődött az edzői és játékosállomány is: aktív játékos-edzőként Vidéki Sándor, Molnár Béla, dr. Hazai László, Csom István és Mészáros Gyula is az egyesületet erősítette. A sakkban az a különleges, hogy mester és tanítványa egymás mellett játszhat a csapatban, kölcsönösen motiválva egymást.

A tanítványok – Ács Péter, Berkes Ferenc, Papp Gábor, Szabó Krisztián, Fodor Tamás – erős nagymesterekké értek, fiatalon is szép eredményekkel büszkélkedhetnek. Tizenegyszer nyert az ASE országos ifjúsági csapatbajnokságot, ami hazai rekordnak számít! A Magyar Sakkszövetség többször a paksi műhelynek ítélte az Év Nevelőegyesülete címet.

Az ASE nagymesterei a nemzetközi porondon is kiemelkedtek/nek: Ács Péter 12 évesen (1992) szerzett Európa-bajnoki, 2001-ben junior világbajnoki címet, 2002-ben olimpiai ezüstérmet. Fodor Tamás és Berkes Ferenc is korosztályos világbajnokok (2001, 2002), ráadásul utóbbi 2018-ban 8. alkalommal nyerte meg az országos férfibajnokságot.

20 éve egyhuzamban 2-3. az ASE első csapata a hazai élvonalban, az NB I. B-ben a fiatalok szerzik szorgosan a játékrutint. Berkes Ferenc és Lázárné Vajda Szidónia nagymesterek a válogatott és az olimpiai csapat tagjai, a női csapat az ASE-s Papp Gábor kapitány vezetésével a 2018-as sakkolimpián 5. helyezést ért el.

Tervek és valóság

Orbán Ottilia | fotó: archívum

Tavasszal kezdhetjük el megvalósítani a télen megálmodott kertátalakítást vagy teljesen új kert építését. Ha jól terveztünk, akkor kertünk arányos, átlátható, könnyen gondozható, letisztult formában újul meg. Elő a kerti bútorokkal, ha szükséges cseréljük le, vagy mégse?

(Atomerőmű építői 1981. július)

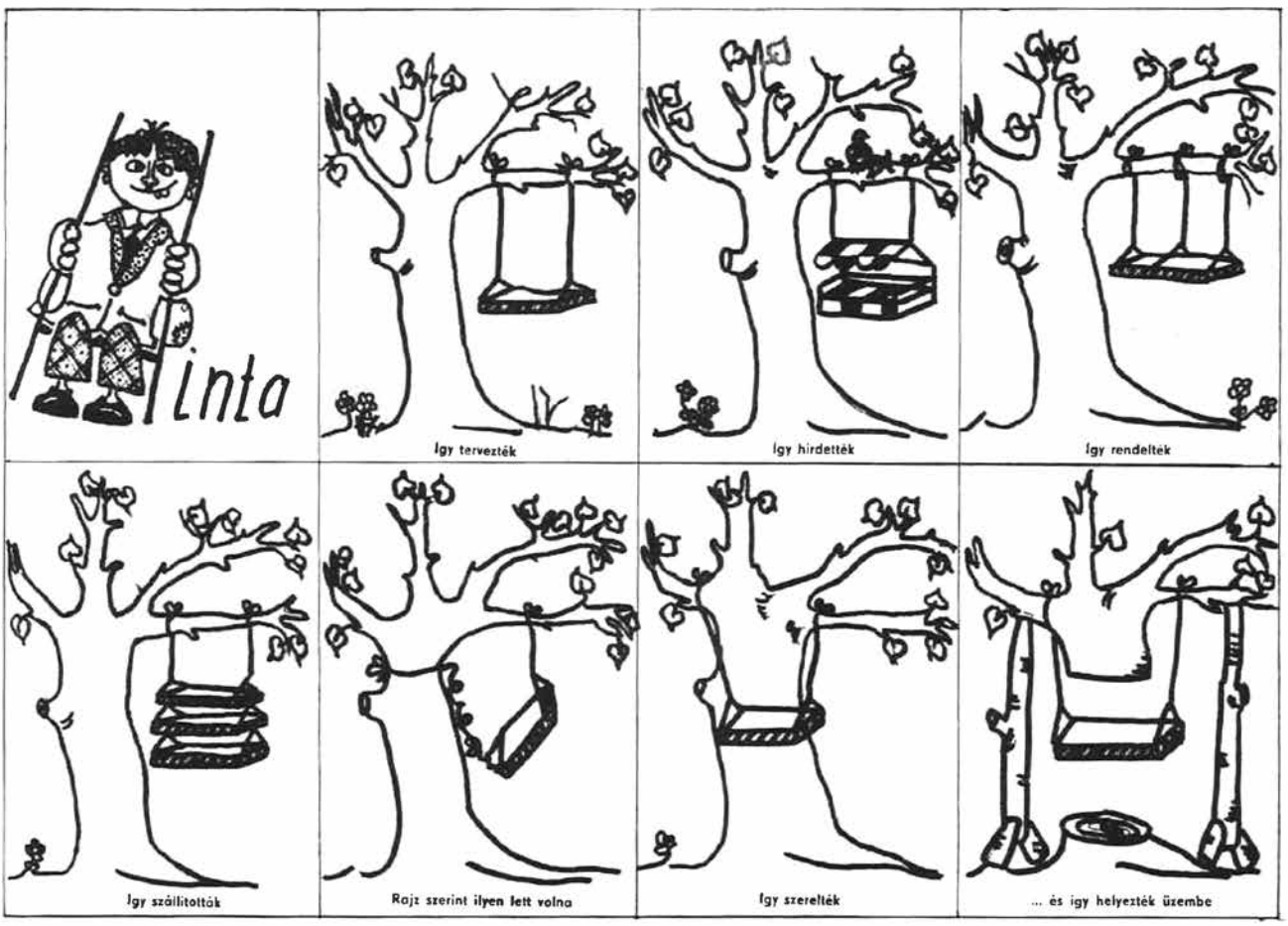

Nevem: **Greifenstein Kamilla**
Születésem helye, ideje: Szekszárd, 2018. november 8.
Születéskori súlyom: 3650 g | hosszúságom: 58 cm
Első gyermek vagyok a családban.
Anya: Károly Ágnes, a Szekszárdi Balassa János Kórházban ápoló
Apa: Greifenstein Márk, az Atomix Kft.-nél vagyonőr

Nevem: **Keresztes Vince**
Születésem helye, ideje: Szekszárd, 2018. november 19.
Születéskori súlyom: 4450 g | hosszúságom: 60 cm
Első gyermek vagyok a családban.
Anya: Keresztes-Szabó Ivett, OTP, paksi fiók
Apa: Keresztes Tamás, az Atomix Kft.-nél tűzoltó

Nevem: **Hesz Dániel**
Születésem helye, ideje: Kecskemét, 2018. november 24.
Születéskori súlyom: 2650 g | hosszúságom: 48 cm
Első gyermek vagyok a családban.
Anya: Hesz-Fekti Viktória, az MVM ERBE Zrt.-nél gazdasági munkatárs
Apa: Hesz János Pál, az Automatikaosztályon csoportvezető

Nevem: **Betlehemi Luca**
Születésem helye, ideje: Mohács, 2018. december 11.
Születéskori súlyom: 2690 g | hosszúságom: 50 cm
Testvéreim: Anna, Ábel, Gábor
Anya: Pálová Anikó, az NKM Ügyfélkapcsolati Kft.-nél ügyfélszolgálati munkatárs
Apa: Betlehemi Szabolcs, a Minőségfelügyeleti Osztályon minőségfelügyeleti mérnök

Nevem: **Kurucsó Gergő**
Születésem helye, ideje: Baja, 2019. január 8.
Születéskori súlyom: 3400 g | hosszúságom: 49 cm
Első gyermek vagyok a családban.
Anya: Kurucsó-Bottyán Kinga, végrehajtójelölt a Farkas és Társai Végrehajtói Irodánál
Apa: Kurucsó Gergő, technológus mérnök az Armatúra- és Csővezeték-karbantartó Osztályon

Nevem: **Szénási Janka**
Születésem helye, ideje: Mohács, 2019. január 22.
Születéskori súlyom: 3460 g | hosszúságom: 51 cm
Testvérem: Zsófia, 2 éves
Anya: Szénásiné Kovács Katalin, a Dunaföldvári Fémfeldolgozó Kft.-nél irodavezető
Apa: Szénási László, az Armatúra- és Csővezeték-karbantartó Osztályon vezető szerelő

Gyászközlemények

Az atomerőmű dolgozói megőrzik elhunyt munkatársaik emlékét.

Rácz Vilmos

(1948–2019)

2019. január 31-én, méltósággal viselt hosszú betegség után, életének 70. évében elhunyt Rácz Vilmos, az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. nyugdíjasa. 1948. április 18-án született Kispesten. 1983. június 8-án vették fel a Paksi Atomerőmű Vállalathoz. 2003. február 19-én történő rokkantnyugdíjazásáig az Irányítástechnikai Osztályon szabályozástechnikai műszerész, majd az Irányítástechnikai Előkészítési Osztályon előkészítő technikus munkakörben dolgozott.
Búcsúztatása 2019. február 9-én, Pakson, a református temetőben volt, ahol családja, barátok, ismerősök, volt munkatársak vettek tőle végső búcsút.

Feil Zoltán

(1976–2019)

2019. február 7-én, 42 éves korában elhunyt Feil Zoltán, az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. munkavállalója. 1976. augusztus 11-én született Pakson. 2002. augusztus 23-án vették fel a Paksi Atomerőmű Részvénytársasághoz. 2019. február 7-én történő elhunytáig a Vegyészeti Technológiai Osztályon technológus munkakörben dolgozott.
Temetése 2019. február 21-én, a paksi Fehérvári úti temetőben volt, ahol családja, barátok, ismerősök, volt munkatársak vettek tőle végső búcsút.

Miről beszélnek a Nobel-díjasok?
A Végítélet órája

Prancz Zoltán | Fotó: internet

Az utóbbi időben nincs olyan hét, hogy megbízható médiumokban ne jelenne meg legalább két-három vészjósló cikk az egész emberiséget fenyegető környezeti katasztrófáról. Globális felmelegedés, gleccserek olvadása, üvegházhatás, éghajlatváltozás, termőföld-erózió, növény- és állatfajok kipusztulása, őserdőirtás, óceánban úszó szemétszigetek, a környezetben és az élő szervezetekben kimutatott méreganyagok, az ivóvízkincs fenyegetettsége – hogy csak a leggyakoribb témákat említsük. Neves tudósok kongatják a vészharangot, nem ritkán az emberiség kipusztulásának lehetőségével figyelmeztetve a helyzet súlyosságára. Az ENSZ nemrég lezajlott lengyelországi klímakonferenciáján például a természetfilmjei révén mindenki által ismert David Attenborough beszélt arról, hogy civilizációnk hamarosan összeomolhat, ha sürgősen nem változtatunk.

Nem túlzás tehát, hogy egyfajta világvége-hangulat van kialakulóban. Az elnevezése révén is rátesz erre egy jó nagy lapáttal a Végítélet órája. A Nobel-díjas tudósok által gondnokolt jelképes óra azt mutatja, milyen közel került az emberiség egy visszafordíthatatlan globális katasztrófához. 2019 elején 2 percre voltunk a világvégét jelölő éjféltől.

Érdekes és tanulságos kitekintenünk mindezek kapcsán a veszélyre figyelmeztető természettudósok által hol öntudatlanul, hol tudatosan használt vallási-apokaliptikus nyelvezet eredetére. Alapvető tudnivaló e tekintetben, hogy a közelebbről-távolabbról a bibliai kinyilatkoztatásból táplálkozó nyugati vallások lineáris történelemszemléletűek. Ez azt jelenti, hogy – szemben például a gigászi időciklusokban gondolkodó keleti vallásokkal – a Biblia szerint a történelmünknek van kezdő- és végpontja: az előbbi a teremtés, az utóbbi az isteni igazságszolgáltatás. A kettő között nemcsak az egyes emberi életek, de maga a történelem is jellegzetes, erkölcsi igazságokat megjelenítő pályát fut be. A történelem végét, avagy a világvégét a prófétai könyvek nem valamiféle misztikus, értelem felett álló eseményként írják le, amely Isten kiszámíthatatlan akaratából szakad egyszer csak az emberiség nyakába. Nagyon is megérthetőnek, ok-okozati összefüggések eredményének mutatják be a végső pusztulást: az emberi önzés keserű gyümölcsének korszakokon átívelő beéréseként, a világ és a társadalom élhetőségének etikai okokra – röviden: a bűnre – visszavezethető ellehetetlenüléseként.

A Biblia profetikus szakaszaiban különösen is megszólító, hogy többször mintha kifejezetten ökológiai szemléletet tükröznének: „A föld megfertőztetett lakosai alatt, mert áthágták a törvényeket" – olvassuk például Ézsaiás könyvében (24,5); Jelenések könyve pedig azok ítéletéről tudósít, „akik a földet pusztítják" (11,18).

Lehetséges, hogy a felvilágosult tudomány által nemrég még a mesék és mítoszok területére száműzött bibliai világvége-üzenet nem is áll olyan távol a mai tudósok szintén erkölcsi – szemléletbeli és gyakorlati – változást sürgető szuperracionális összeomlás-víziójától?

ALKOTÓPÁLYÁZAT
PAKS 40

Paks várossá válásának 40. évfordulója alkalmából Paks Város Önkormányzata a Csengey Dénes Kulturális Központtal közösen megrendezi a VÁROS HETE elnevezésű programsorozatot. Ennek keretében a szervezők alkotópályázatot hirdetnek VÁROSUNK 40 ÉV MÚLVA címmel. A pályázat célja, hogy a 40 éves múltra visszatekintés mellett kreatív pályamunkákon keresztül a fantázia és a tehetség segítségével Paks jövőbeli képét megjelenítse.

A pályaművek lehetnek:

- szabadkézi rajz (A/3-as vagy A/4-es méretű ceruza, toll, tus, kréta, akvarell, pasztell kép vagy bármely más szabadkézi technikával készített alkotás)
- egyéb kézműves alkotás (bármilyen anyagból készített pl. papír, gyurma, agyag, fém stb. alkotás)

Pályázatot benyújtani:

- általános iskola felső tagozat,
- középiskolás,
- felnőtt,
- csoportos

kategóriában lehet.

Beadási határidő: 2019. április 15.

Benyújtás módja:

A pályaműveket a Csengey Dénes Kulturális Központban Feilné Gyuricza Johannánál vagy az Információs Irodában 8.00-18.00 óra között kell leadni a pályázó nevének (csoportos pályázat esetén a csoport tagjai nevének), életkorának, felkészítő tanárának (ha van ilyen) feltüntetésével, valamint a kategória megjelölésével.

Az alkotásokat kategóriánként zsűri értékeli,
a nyertes munkák értékes jutalomban részesülnek.

A beérkezett pályaművek a Csengey Dénes Kulturális Központban lesznek megtekinthetők 2019. május 16-tól.

PAKS